

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

DER WEG ZUM SIEG
WOCHEENZEITUNG
THE WAY TO VICTORY
WEEKLY
ТИЖНЕВА ГАЗЕТА
«ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ»
Видає: ЄВГЕН РЕН Редагує: КОЛЕГІЯ
Відповідальний редактор:
Мр. ЯРОСЛАВ БЕНЦАЛІ
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
«SCHLACH PEREMOHU»
MÜNCHEN 15, Lindwurmstraße 205/1

№ 2. Р. вид. 1.

Неділя, 7 березня 1954 р.

Ціна 50 пф.

Безсмертний командир УПА

До 4-тої роковини героїчної смерті ген. Тараса Чупринки

Коли чотири роки тому прийшла з України страшна вістка — не стало між нами провідника революційної боротьби українського народу ген. Тараса Чупринки, який довгі роки з безмежною самопожертвою і глибоким політичним розумом керував Організацією Українських Націоналістів і Українською Повстанчою Армією, — уся українська громада на чужині заніміла у безмежну болю. На час його діяльності припадає наймогутніше розгорнення масової національно-визвольної революційної боротьби українського народу.

Славною пам'яттю Тур — ген. Тарас Чупринка — Роман Шухевич уособлює боротьбу українського народу на два фронти: проти німецького імперіалізму (нацизму) і московського імперіалізму (большевизму). Як в. о. міністра оборони в Тимчасовому Українському Державному Правлінні з 30. червня 1941 р., Роман Шухевич особливу увагу звертає на військові кадри. Тому він не вагається у переговорах з німецькою стороною на всю широчину виставляти вагу українського воєнного потенціалу. Коли німці ліквідували тимчасове правління, а згодом і військову формуцію, якою командував Роман Шухевич, він переводить її в підпільні форми та стає голою Головного Командира найславішої повстанської революційної армії в час другої світової війни, єдиної в цьому розмірі, що мала відвагу стати на прох з двома найгіршими і найсильнішими ворогами свободи: большевизмом і німецьким націонал-соціалізмом.

Під його керівництвом український націоналістичний, революційно-визвольний рух набув небувалих досі розмірів і став справжнім всенародним національно і соціально-визвольним рухом. Чупринка стає на чолі Генерального Секретаріату УГВР — підпільного уряду України — створює організовані блок революційних формуцій повновладних нацизм і большевизмом народів, співініціатори 1-шу конференцію повновладних народів (1943). Українська революція пішла широким руслом. Чупринка пов'язав її теж з життєвими потребами народу. За часів німецької окупації збройні відділи УПА ставали в обороні населення, яке нацистські окупанти трабували, насильно вивозили на роботи і т. п. За час повної окупації большевиками України ОУН-УПА стає на боротьбу проти колективізації, зокрема ЗУЗ, проти визиску робітництва, і т. д. Чупринка розуміє цю велику правду, що необхідну поєднати в одне: українську національну і соціально-революційну. Він знає, що сила хмельниччини лежала також у тому, що окрім державно-творчої провідної верстви великий Богдан потрапив прихилити на бік революції найширші маси народу, даючи їм велику візю національної волі і соціальної справедливості.

«Я від черні не відступлю, бо вона моя права рука»... Це не було згрізне слово — чернь. Ми беремо його образую, як соціальне в національній революції. Чупринка був тим мужем в нашої революції сьогоднішнього дня, що він на практиці поєднав в одне всі істотні елементи кожної успішної національної революції: ідею, провід, маса. Це гармонійно було поєднане в одне велике ціле. Великий Чупринка має водночас глибокий державно-творчий зміст в боротьбі. Він організує, як справу чести нації, бойкот виборів до Верховного Соведа 1946 р. з величезним успіхом. Це була акція Чупринки революціонера — державного мужа, що має глибоке видчуття теж проблем престижу і гідності нації, яка нехтує участю в окупантських державних інституціях.

Чупринка думає ще ширше, далше і глибше: він вислав свої чоти, сотні і курені в рейди в запризвичаєні сусідні країни, щоб ідею спільної боротьби повновладних Москово народів закріпити в ментальності дружніх народів.

Українська революція і її ідеї охоплюють весь український простір і переливаються своїм ідейним розмахом далеко поза його. Далеко по засланях — Ворукуті, Казахстані, Сибіру — насильно переселені українські патріоти ширять теж ключі й ідеї української національно-визвольної боротьби.

Роман Шухевич думає і діє по-собо-борницьки. До його героїчної смерті на рідній землі, під його улюбленим родинним містом Львовом, тільки гурт втатмичених знав, хто цей великий владимир української революції. Це символізує хоча б приbrane нем ім'я — голови Повстанчого Центру на Наддніпрянщині — сл. п. Г. Чупринки. Але ця соборність його виявлялася в усьому його житті.

Українська Повстанча Армія під його командуванням зводить затяті бої з большевиками, головою 1945-1946 рр. за Чорний Ліс, веде наступ відділів УПА на укріплену базу большевицько-російських і польських військ в Бірчі і ін. (Т. зв. перший наступ на УПА, проваджений міністром МВД УССР ген. Рясним, три-чав до осені 1945 р., а з грудня 1945

до червня 1946 р. другий наступ під проводом ген. Рясного і генерал-полковника Москаленка, що згинув в бою з УПА. Після невдачі обох наступів і відкликання Рясного, операції проти УПА очолює ген.-полк. Крушов, міністр МВД УССР. У бою з УПА гине маршал Советського Союзу Ватутін, як раніше шеф німецьких СА Люде).

Ген. Т. Чупринка з шефом свого штабу ген. Грицаєм розглядає широку оборонні акції проти наступу большевицької МВД-армії, яка йшла проти УПА, і майстерно відбиває ворога. Коли падає в бою з УПА польський військовий віце-міністр ген. Вальтер-Сверцевський, ССРСР, ЧСР і Польща складають пакт трьох (12. 5. 1947) і провадять велику союзну російсько-польсько-чеську офензиву проти УПА, в наслідку чого багато сил УПА знищено, а частина пробилася на Захід, інша ж переходить, згідно з новою тактикою Великого генерала-стратега Чупринки, — в малі рухливі загони та далі продовжує боротьбу в нових формах. У час, коли йдуть ці страшні бої, західний світ мовчки цюмо приглядається, а подекуди навіть висміває і очорнює цю безприкладну в історії світу боротьбу проти тиранії.

Генерал Чупринка стоїть самотній зі своїми борцями, але з безконечним довірям до себе народу, хоча опущений усім світом. Не допомагають зусилля українського революційно-визвольного табору за кордоном, щоб добитися допомоги у цій преравжкій боротьбі, ані щоб полекшити принаймні змагання борців за волю світу, що без зброї, амуніції, ліків, піднялися на біч проти найбільшої мілітарної потуги. Генерал і великий політичний провідник Чупринка незлавно вірить в свій народ, у власні сили, в перемогу революції. «Змагання фізично, важко збройні, довгі роки, в підземні, в підпільні, але непохитно прапор революції. Як гончі пси, мядисти шукають за місцем його перебування, місяці, роки. Студійного підпілля найкращі знавці з Москви під керівництвом генерал-

полковників МВД, опрацюють широку пляни, щоб воїти незрівняного Генерала. І це, по довших зусиллях, їм удається. У бою з МВД Генерал Чупринка, з своєю охороною гине героїною смертю в селі Білгородці, біля Львова-города, родинного міста Романа Шухевича.

Згинув Роман Шухевич, щоб генерал Чупринка-Тур-Лозовський жив повки в пам'яті нації і в історії України, як найсвітліша постать нової, визвольної боротьби української нації. Хмельницький-Мазепа-Петлюра-Конавель-Чупринка — зоряні стовпи на шляху розвитку нації

Генерал Чупринка стоїть самотній зі своїми борцями, але з безконечним довірям до себе народу, хоча опущений усім світом. Не допомагають зусилля українського революційно-визвольного табору за кордоном, щоб добитися допомоги у цій преравжкій боротьбі, ані щоб полекшити принаймні змагання борців за волю світу, що без зброї, амуніції, ліків, піднялися на біч проти найбільшої мілітарної потуги. Генерал і великий політичний провідник Чупринка незлавно вірить в свій народ, у власні сили, в перемогу революції. «Змагання фізично, важко збройні, довгі роки, в підземні, в підпільні, але непохитно прапор революції. Як гончі пси, мядисти шукають за місцем його перебування, місяці, роки. Студійного підпілля найкращі знавці з Москви під керівництвом генерал-

«Висловлюємо своє повне довір'я до Голови Проводу Степана Бандери»

Заява

Ознайомившись з подіями, що заінформували в Закордонних Частинах ОУН, а зокрема з дією пп. З. Матлія і Л. Ребета, що виступають у сепаратній ролі «Двійки» уповноважених Проводом ОУН на Українських Землях та оголосили себе Керівництвом ЗЧ ОУН, Тереновий Провід ОУН у Великій Британії заявляє наступне:

1. Уважаємо, що сепаратна дія «Двійки», що прибрала явний протизаконний і протистроєвий характер, не йде по лінії ліквідації конфлікту між ЗЧ ОУН і ЗП УГВР, а по лінії розбиття українського націоналістичного руху, що є рішучо шкідливим для української визвольної боротьби і акції в Краю і за кордоном. Це суперечить інтенціям Проводу ОУН на Українських Землях, якого метою є ліквідувати існуючий конфлікт, а не поглиблювати його та розбивати ряди Українського Визвольного Руху, що робить «Двійка».

2. Заявляємо повну солідарність з «Повідомленням Проводу ЗЧ ОУН» від 16. 2. 1954 р. та нададі визнаємо обраний ІV. Конференцією ЗЧ ОУН Провід устроєно-законним Проводом Закордонних Части ОУН.

3. Підтримуємо всі далекочудчі заходи Голови Проводу ЗЧ ОУН Степана Бандери в справі полагождення конфлікту та налагодження нормальних відносин між складовими частинами Українського Визвольного Руху, що мають заступати добро української визвольної справи, спираючись на непорушності правно-устроєних законів та збереженні ідейно-політичних постулатів ОУН, УПА, УГВР.

4. Стерджуємо самовільність і шкідливість дії «Двійки», пп. З. Матлія і Л. Ребета, зокрема в ламанні організаційного правопорядку, скликуванні різних «чорних рад», спрямованих на розклад членства ЗЧ ОУН та в зловживанні кравесими матеріалами і уповноваженнями. Заклик до українських націоналістів ламати організаційний правопорядок і відбувати різні незгідні з організаційним порядком збори, вносити резолюції і т. п. — є безвідповідальною диверсією і топтанням устроєних засад ОУН. Особливо звертаємо увагу, що публікації та помножування довірчих кравесих документів з прізвиськами, псевдами, назвами і т. п., серед різних, не покликаних до цих справ людей, чого допустилися пп. З. Матлія і Л. Ребет, наносити велику шкоду і заргозу Українському Визвольному Рухові на Рідних Землях, розкопснювачу перед ворогами і різними агентурними силами людей і організаційні таємниці. За наслідки такої

безповідальної роботи «Двійка» повинна відповісти перед Організаційним Судом.

5. Уважаємо на основі дотеперішніх фактів, а зокрема писань «Сучасної України», що група ЗП УГВР стоїть на протинаціоналістичних, промарксистських позиціях, поширює їх, чим робить шкоду Українському Визвольному Рухові. Рахуючись з цим наявним фактом, люди з групи «Двійки» під сильним тиском здорових національних сил українського громадянства, а зокрема ЗЧ ОУН, були змушені признатися до «деяких схиблень» ЗП УГВР і його органу «Сучасна Україна», але не засуджують і не виправляють позицій ЗП УГВР, лиш своїми фальшивими статтями ведуть дезорганізуючу роботу.

6. Уважаємо, що «Український Самостійний» — це власність ЗЧ ОУН і привласнення його ліцензіантом п. М. Ріпчицьким, при допомозі формального права, є надужиттям організаційного майна і нечесним вчином для українського націоналіста. Інспіратори і виконавці цього вчинку виявили свою справжню моральну вартість і поставили себе перед осуд цілого українського громадянства.

7. Заступаючи єдність ОУН в Краю і на еміграції, вважаємо всі намагання розбити ряди українських націоналістів за шкідливий диверсійну роботу, яка уможливила втручати стороннім чиникам у внутрішні справи ОУН.

8. Висловлюємо своє повне довір'я до Голови Проводу ЗЧ ОУН Степана Бандери і заявляємо свою беззастрешню піддержку у відстоюванні позицій українського націоналістичного, революційно-визвольного руху для визволення українського народу.

26. 2. 1954 р.

Тереновий Провід ОУН у Великій Британії

Закриття останніх польських консулатів у Північній Америці

Уряд Злучених Держав Америки вислав 26. 2. ц. р. польському комуністичному урядові ноту з вимогою закрити свої генеральні конзуляти в Нью-Йорку, Чикаго і Дітроїті.

В короткій ноті говориться, між іншим:

«Перебування конзулятів під сучасною пору не служить взагалі жодним корисним цілям у відношенні між Злученими Державами Америки і Польщі. Тому Уряд Злучених Держав Америки визнає Польський Уряд замкнути його конзуляти в Нью-Йорку,

Документ часу

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ССРСР ПРО ПЕРЕДАННЯ КРИМСЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНІ

(Витяги з оригінального тексту, переданого по радіо Москва, 27. 2. 1954 р.)

... 19. лютого 1954 року під головуванням Ворошилова відбулося засідання Президії Верховної Ради ССРСР, яке розглянуло разом з представниками Президії Верховної Ради РСФСР та представниками Президії Верховної Ради УССР питання про вилучення Кримської Области із складу РСФСР і передавання її до складу УССР. Від РСФСР були присутні: голова Президії Верховної Ради РСФСР Тарасов, заступник голови Ради Міністрів РСФСР Маслов, секретар Президії РСФСР Ради РСФСР Зімін; від УССР — голова Президії Верховної Ради УССР Коротченко Д. С., перший заступник голови Ради Міністрів УССР Гречуха М. С., секретар Президії Верховної Ради УССР Нижник В. Є. На засіданні також були присутні перший заступник голови виконкому Кримської Обласної Ради Депутатів Лялін і голови Сімферопільського міського виконавчого комітету Катков та Севастопольського міського виконкому Соєнінський.

М. П. Тарасов повідомив, що Президія Верховної Ради РСФСР та Рада Міністрів РСФСР, урахувавши територіальну близькість Криму до України, загальність їхньої економіки та наявність тісних господарських і культурних зв'язків, визнали необхідним передати Кримську Область до складу УССР. Тарасов далі заявив, що передавання Кримської Области до складу УССР здійснюватиме дальше зміцнення братерських зв'язків між українським і російським народами та відповідатиме загальним інтересам совєтської держави. Потім Тарасов оголосив постанову Президії Верховної Ради РСФСР, яка внесена на затвердження Президії Верховної Ради ССРСР про передавання Кримської області до УССР. Після Тарасова впродовж часів Голови Президії Верховної Ради РСФСР та Ради Міністрів обговорили рішення Президії Верховної Ради РСФСР про передачу Кримської Области до складу УССР і вважають, що це є дружнім актом, який свідчить про безмежне довір'я і любов російського народу до українського... Кожному народові до українського... ротченко зачитав постанову, у якій Президія Верховної Ради УССР висловлює сердечну подяку до Верховної Ради РСФСР за цей величезний благодійний акт братерського російського народу та запевнив, що збоку українського уряду буде приділена величезна увага до дальшого розвитку народного господарства Криму.

В обговоренні подання Президії Верховної Ради РСФСР і Верховної Ради УССР взяли участь також Шверник М. М., Рашідов Ш. і Куєнієв О., які в своїх промовах ствердили необхідність передачі Криму до складу УССР...

ВСІ СИЛИ СПРАВДИ ПРОГРЕСИВНОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО СВІТУ ПОВИННІ БУТИ ЗМОБІЛІЗОВАНІ ТА СКЕРОВАНІ НА ПОВНИЙ РОЗВАЛ РОСІЙСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ ІМПЕРІЇ — ЦІЇ НАЙБІЛЬШОЇ КОЛОЇАЛЬНОЇ ПОНЕВОЛЮВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ.

Великі заворушення на Близькому Сході

В ЄГИПТІ УСУНЕНО І ЗНОВУ ПОКЛИКАНО ДО УРЯДУ ПРЕЗИДЕНТА ДЕРЖАВИ ГЕНЕРАЛА НАГІБА — В СИРІЇ ВИБУХЛА РЕВОЛЮЦІЯ ПРОТИ РЕЖИМУ ПРЕЗИДЕНТА ІШСАКЛІ

Запальний пункт Близький Схід знову від десятиліть Близький Схід здобув собі славу найнебезпечнішої області в світі і найнебезпечнішого запального пункту. В країнах Малої Азії та Північно-східної Африки постійно кипить. Світова преса завжди має та невичерпне джерело сенсаційних вісток, а зацікавлені великодержави — вічний неспокой і невпевненість за майбутнє теренів, які як з економічного, так і стратегічного погляду становлять дуже важливий відтінок фронту.

Після болотних народних нової держави — Ізраїля, після кількітньо-го змагу між Персією та Великобританією за нафту, наступили епохальні події в Єгипті, що увінчали революційним зривом 23 лютого 1952 — вигнанням короля Фарука, переміною державного устрою з монархії на республіку і заповідження та час-

Крим і кремлівська «любов» до українського народу

Рішення Верховного Соведа ССРСР з 19. 2. 54 про адміністративне включення Криму до Української ССР було пов'язане з окремим театральнопарадним актом в Москві. Кремлівські можновладці це включення пропандивно обритували причинами географічної близькості, господарської пов'язаності та близьких культурних зв'язків між Україною і Кримом.

Причини ці об'єктивні й існували вони завжди. Існували і тоді, коли большевики, загарававши Україну й перетворивши її на свою колонію під назвою «Союзної Республіки», відірвали від неї українські землі Вороніжчини, Курщини, Брянщини, Західної Ростовщини, Краснодарщини і відірвали той же самий Крим, та не дивлячись на географічну, геополітичну, стратегічну, господарську й навіть комунікаційну абсурдність цього рішення, прилучили Крим до Москви, як ніби то «автономну» республіку.

Щоб на Криму міцніше всадовитися, царські, а потім кремлівські володарі рік-за-роком насаджували там «істинно руських» комісарів і хмари московських чиновників та їх помагачів. Московською сарапчею обсадили портові міста, складну господар-

сько-адміністративну машину, адміністрацію рибної, овочевої, консервно-переробної промисловості, адміністрацію курортів, санаторій, керівництво видобувної промисловості. Для відвічного місцевого населення татарів і українців — осталося важка праця чорноробів: колосників рибалок, пастухів, виноградарників, шахтарів, портових робітників.

Московський батіг над Кримом — апарат партії і апарат НКВД — гнав робочу силу місцевого населення працювати двома шляхами. Партія, здійснюючи свій сатанічний плян розшарування всіх національних і історично-соціальних формацій, десятиріччями загрожувала молоді місцевого населення опіумом марксистських доктрин, щоб перетворити її на своїх фанатичних яничар.

Вирощенням нових яничар, червоних яничар Кремля на Криму — це був один шлях, шлях партії. Другий, доповнювальний шлях — це шлях ЧК, МГБ, НКВД, МВД — послідовне, тихе або гомолне вилушування всіх елементів, що на шлях большевицького яничарства піти не хотіли. Розстріли, заслання, щоденний індивідуальний терор, врешті масове виселення (Закінчення на 6 стор.)

Німецька преса про збройний спротив по той бін залізної заслони

Поширений і впливовий західнонімецький часопис «Ехо дер Цайт» (попереду — «Католішер Веобахтер») — як кажуть, пов'язаний з урядовими колами — вмістив від 14. лютого ц. р. простору статтю Дельфеа Баркена під заголовком «Ми теж перебували в холодній війні», повністю присвячену «своєму часу».

Стаття в країнах сателітів і не-російських складових частин ССРСР. Стаття, що, згідно з нотацією від Редакції, «містить в характері інтенсивного дослідю, оці вперше такий звіт, що користується виключно з виробіткою документального матеріалу» — дійсно аж вражає обстоєм, що «мережа» підпільного антисовєтського спротиву існує й насюгодні поза залізною заслоною скрізь — «від Кавказу до Вогемиєських гір і від Балтійського моря до Чорного» — попри те, що від 1949 р. тактико одвертій боїз та зударів заступила тактика децентралізованих актів спротиву і інтенсивної пропаганди. Схарактеризувавши стисло й дуже змістовно історію й сучасний стан підпільного спротиву в балтійських країнах, Польщі, Словаччині, Чехії, Мадярщині, Болгарії, Румунії, а рівном на Кавказі, в Туркестані і на Козацьких Землях, автор детально зазначається на героїчній діяльності УПА, яка, на його думку, становить «одиноке підпільне військо, що посідає закінчену будову, мілітарну організацію і здатність до тактичних дій... Насюгодні це одинокий партизанський рух, що ще заслуговує на назву «армія» — і то не лише за своїм розміром, але й

за структурою». Автор привертає особливу увагу до того, що «примітивні дружини, заховані в бункрах, постачають війську матеріали до читання, а людині — не лише політичну, але й педагогічну літературу, журнали для дітей — часто друковані на шкільних зошитах — і якнайпростіше складені шкільнички ючи на те, що голова тактика УПА полягає насюгодні кількісно в обмеженні чинах відплати та погрози, а насамперед — в пропагандивній акції і «духовій мобілізації маси людності», активний збройний спротив все ж тривав далі (зокрема на Поділлі й Поліссі). — «Плянвання на довший термін має зберегти потенційні сили і зробити політичним фактором те провідне завдання, яке Україна перебрала на себе».

Це, здається, вперше в німецькій нефаховій пресі натрапляємо на таку ґрунтовну інформованість та солідну аналізу дотичних питань. З тим більшою увагою стаємося до авторських прикінцевих застережень:

«Як загальне враження, впливає, що рух спротиву в підсовєтських країнах переживає трагічну кризу. Крайні здані на себе сами, партизани в перебігу років починають слабшати. Центр ваги спротиву диктатурі переміщається в свій нарід. Захід є спроможний ідейно підтримати цю духову боротьбу. Але при цьому він міг би й мусів би виступати активніше й свідоміше».

До статті додано чотири фота, що ілюструють військовий побут і пропагандивну діяльність УПА.

тинним започаткуванням ґрунтовних реформ в усіх галузях суспільного життя.

Єгипетську революцію 1952 року підготували і перевели молоді єгипетські офіцери, що згуртувалися навколо ними створеної Революційної Ради. Відомості про саму підготовку революції і про склад Революційної ради досі були дуже скупи, бо керівники її не поспішали з розкриттям всіх карт і назовні виступали завжди однозвучно. Аж тепер, після півторарічної діяльності, 25 лютого ц. р. несподівано опубліковано в Каїро Комунікат Революційної Ради, в якому повідомляється про усунення так «димісії» президента генерала Нагіба з посту Президента Держави і при тому відслонено дещо завісу подій з 1952 року.

За урядовими інформаціями Революційної Ради, всю дотеперішню революційну акцію в Єгипті підготували і провадили молоді так зв. «вільні» офіцери Єгипетської армії. Щоб, однак, здобути для себе та для свого чину прихильність якнайширших мас, вони за два місяці перед самим виступом вирішили висунути перед народом на чільне місце популярного в Єгипті героя з єгипетсько-ізраїльської війни — генерала Могаммед Нагіба.

Вояк і полководець Нагіб
Могаммед Нагіб походить з військової родини. Його дід згинув на англійській стороні в боротьбі з однією фанатичною сектою, в чині підполковника; його батько здобував, як капітан, вкупі з англійцями Судан, а

він сам уже молодим юнаком не думав про ніщо інше як військо. Завдяки його непересічній інтелігенції та енергії, він був прийнятий, за надзвичайним порядком, до офіцерської школи і вже 19-ти літнім отримав ступінь поручника. Вечорами, щоб знайти розвинути від рекурського одноманітного життя, Нагіб відвідував вечірні виклади на Університеті і студіював право, економіку та мови. До 1946 року Нагіб був на різних передових постах в Судані і в Ізраїлі. Після вибуху війни з Ізраїлем в 1948 р. він командує полком і скоро здобуває собі славу доброго полководця. Він, майже єдиний з вищого командного складу, здобуває собі повну симпатію серед єгипетських воєнків. Завжди приязний до кожного фронтовика, разом з ними їсть і спить; відвідує сам передові фронтові лінії і під час таких відвідин був ранений. Повернувшись на відпустку, як виздоровленець, до Каїру, пише широкий звіт про стан на фронті, за що попадає в неласку короля Фарука, але рівночасно знаходить повну симпатію серед молодих офіцерів, які при найближчій нагоді вибирають його головою свого клубу.

Отже, постать Нагіба стала загальною відомою в цілій країні і тому його покликують, підготовлювачі революції — офіцери на пост керівника самої революції. На його користь зростається з провідництва революції дійсний промотор її — полковник Гамаль Абдель Нассер, а згодом, коли монархічний устрій замінено республікою (Закінчення на 6 стор.)

3 матеріалів революційного підпілля в Україні:

АНДРІЙ КАМЕНЯР

РОБЕРТ (Ярослав Мельник)

Від Редакції: Щоб дати змогу нашим читачам зацікавитися з підпільними публікаціями Українського Визвольного Руху на Батьківщині ґрунтовніше, ми вирішили віддати для передруку їх у цьому і наступних числах «Шляху Перемоги» більше місця. Тут передруковуємо повністю три брошури, одержані з Краю в минулому році. Це є видання з 1950 року «Роберт (Ярослав Мельник)», видання з 1950 року «Наша Визвольна Боротьба і проблема жертв» (відбітка з 1946 р.) та брошура з 1952 року «Перехід через кордон». Формат брошур 1/32. Всі видані на звичайному тонкому папері фотодруком. Перша брошура має 16 сторінок, друга — 8 сторінок, а «Перехід через кордон» — 11 сторінок.

У кожного майже народу світу на свій лад є переказ-легенда про зм'япотвору, що ширить зло і знищення, і терпіння, та про героя-вельетна, що, збиваючи ту потвору, спасає тим свій народ від мук і страдальної неволі, від данини в вигляді найкращих дітей народу. Звичайно, перемогу над потворою здобуває герой завдяки несплямленій чистоті своєї душі, завдяки безстрашності, простодушності, чесності.

В цей спосіб у сиву давнину народи пояснювали собі вічну боротьбу між добрим і злим, між поступовим і назадницьким, між прогресом і реакцією.

І сьогодні ведеться та сама боротьба, і в майбутньому вона вестиметься. І все й усюди ті самі два чинники тієї боротьби: добро і зло, поступ і злочин, бажання принести визволення людині, народові, людству, і, з другого боку, жаждоба поневоли, визискувати, нищити людей, народи, людство.

І сьогодні в усюму світі йде ця боротьба. В Україні вона найзапекліша: не на життя, а на смерть. Сьогодні Сталін, большевицька кляка, все те зло і злочинство, і реакція, яку большевизм має за свою ідеологію — це той казковий змій-потвора, що вимагає в данину собі найкращих синів і дочок українського народу. І сьогодні борці Української Національно-Визвольної Революції — це той легендарний витязь-багатир, що зі щирим серцем та одертою душею йде на смертельний бій з лютим-прелютим змием-потворою.

І від початку історії людства та й досюгодні відбуваються оце велике чудо-бій: з одного боку — голі руки, безмежна самопосягата, палка любов до правди і полум'яна ненависть до злочину; а напроти — тираниа і деспотизм з усім пеклом засобів нищення і морду, зі смертоносними богами та машинами, з опанцереними арміями, інквізитори чекісти, солонки і освенціми, держави і їх закони, одним словом — пекло, узорене в найновіші, найдосконаліші здобутки цивілізації. І стається чудо: вельетні героїства і по святі, жренці правди і свободи, йдуть голіруч на мільйонголових потвор — перемагають. Престоли і корони, армії і тюрми, імперії і їх злочинні закони розлітаються впрах від слова правди, посяяного цими малочисленими вельетями духа і любови, зрошеного їх кров'ю, погношеного попелом їх тіл.

У всіх тих людей-героїв є одна цінна-прецінна прикмета душі: непереможне бажання цілого себе, все своє життя, всі свої думки і почування віддати-присвятити боротьбі за країну долою для інших, для свого народу. І коли навіть бачи вони непересічний розумом, то що непересічне циньтєся в них на другому місці, все ставлячи на першому місці силу їх характеру, велич їх посягати і героїзму. Це Прометей і герої зпід Тернопілля, це Апостоли — Христа, і перші християни, це Савонарола, Гус, Джордано Бруно, Кампанелла, це Данте і Шевченко. Карбонарі і Макавейські брати. Оце найславніші, про них знає сьогодні цілий культурний світ. В кожного народу є свої спартанці і «христіві воїни», свої «саванароді і бруни». Найбільше їх у того народу, що довод мусів боротися проти ворогів своїх за свою волю, за незалежне життя. Всі ці постаті, борці-мученики-герої, творять у історії світу немовби один великий безсмертний леґіон-армію, і перед ними, скорше чи пізніше, схиляють голову в пошани навіть їх вороги, ті, що їх переслідували, ті, проти яких вони боролися. «Галілею, ти переміг!» — сказав цар Юліан Апостата, останній переслідувач християн, і ці слова в історії останніх двох тисячоліть стали символом власне такого признання з боку найзапекліших ворогів всього доброго. Як кожна армія, так і ця безсмертна армія борців за краще складається з дуже визначних провідників-геніїв-пророків і з цілих загонів безименних воїнів, що пішли за своїми учителями, щоб здобути перемогу для своїх безстрашних і вічно святих, вічно живих правд — правд, які ніколи не вмируть.

До цієї армії належить і найновіше покоління безсмертних героїв України, що в переломову епоху історії світу, в час після другої світової війни, стали на про з захланною потворою, яка нещадно вивертала в своє страхітне тіло все, що знає дотепер людство злого, поганого, грішного, ганебного, безчесного, кровозадного і злочинного. Ім'я цієї потвори — московський большевизм. Ім'я того новітнього і єдиного на весь світ — як єдиними в свій час на весь світ були перші християни — ім'я цього загону поступу і щасливого майбутнього — український національно-визвольний рух. Воїни цього загону кладуть свої безстрашні голови в безопандній боротьбі з новітнім втіленням потвори-зла, що пожирає дітей України тисячами і мільйонами. Воїни ці кладуть свої душі «за друзі своїх» — за свій народ.

До цієї армії належав і Роберт — Ярослав Мельник. Він стояв на грані — між тими безименними і тими, що їх історія на пальцях висчисляє. Хай відповість і за те кремлівський змій, який убив його в розквіті життя, чи з нього не був би вирис новий Хмельницький, «новий Ва-

шкінг» для України. Бо до самої хвилини смерті — життя його записане такими самими, а чи й не золотішими сторінками, як і той сам відінок життя шевченків і дантів, савонаролів і пестелів-рилевських, тих, що їх історія на пальцях висчисляє, хмельницьких, лінокольних, гарібальдів, вінкельерів і маціднів.

Родила його убога Бережниця, що на глинистих пагорбках недалеко кам'янисті Лімниці в садках ховається.

Малим хлопчиною, бігаючи понад село, по лозах на «дїлу», або по понадлімницьких зарінках, і не прочував він може, що готувлять йому майбутні дні і роки. Вузька річкака його життя покинула пліла собі безжурно попри широчезне і глибоке річище всенародного горя, не розуміючи всієї грози цього сусідства.

А тимчасом химерні води бистро-рвучкої Лімниці кляли йому в душу блакитну чистоту і прозорість, всю свою рвучку, нестримну, хрустально-чисту суть. Сточене весняними та осінніми повеннями з Карпатських верхів і провалів каміння передавало його серцю ту твердість і стійкість, неподатливість, що то ввібраши від сонця тепло, ще і у холодну ніч стаяється його віддати. А вгорі, над селом, на «дїлах» у лозах — там цвітість трави, що з них линув до нього вічний запах рідної землі і звідти брала перша пречиста любов до неї — обезделеної матері. Звідти з «дїлів» було видно чудовою околлицю: срібна лента Лімниці, села в садках, пестрі поля, а ген там під обрієм — Калущ-місто, що вночі миттів безліччю електричних світлів. Серед цієї підкарпатської чудової, хоч убогої, природи ріс він — майбутній Роберт — як усюди по вбогих селах і містах виростало тоді нове покоління героїв, що мало незабаром стати на зміну в перші лави непоборної, непереможної армії добра, щасття і поступу.

На п'ятнадцятому році життя пішов він далеко від рідного села, в подільський Рогатин, у гімназію «Рідної Школи» на науку. І тут, уже напередсєні життя, його життєва річка зливається з життєвою рікою народу. Він стає на шлях Організації Українських Націоналістів, з якого не зійшов уже до смерті. Стаючи в лави борців; він не вагався ні хвилини, так, як не вагався ніколи чесний і мудрий син свого народу стати на боротьбу за його волю, так, як не вагався ніколи чесна і мудра людина взяти на себе всю велич і всі мудрощі боротьби за найвищу правду і ідеали. І він пішов на службу великій Ідеї, пішов рано, на світанку життя, маючи всього шістнадцять весен за собою. Віддався він тому служінню цілістю своєї душі палко, повнотою свого гарячого серця. «Як братися за яке діло, то братися наперед, віддати йому всеціло і до останку» — це була і його життєва засада, від якої не відступив він ні на мить.

Загал шкільної молоді, навіть ті, що були йому відчинені, не знали, хіба неясно догадувалися, що він був провідником ланки ОУН на терені гімназії. Серед найвідоміших типів молодих людей з різних кінців Галичини він відбивався однією своєю цінною прикметою; ніхто так, як він, не болів найдрібнішим хоч би приниженням, якого зазнавала гімназія з боку польського окупанта. Уже, як двадцятирічний юнак, у найвищій класі, він не признавав ніякої угоди з ворогом, ніякого «політикування» з ним або схилення голови перед ним, як це робили деякі із старшого покоління. Не одному з товаришів із шкільної лави він просявнив у голові, вказавши, що от така то імпреза, виступ шкільного хору вкупі з поляками, або якийсь поступок директора — це непошанування своєї національної гідності, це злочин супроти національної чести і престижу, це злочин супроти національних інтересів або таки зрада. Неодн раз приходилось йому тайно організувати в своїй класі або й у цілій гімназії один чи другий бойкот якогось товариша за поведінку, негідну українця. Бувало, що він не завагався прилюдно, на годині в класі виступити проти учителя, проти його якоїсь хибної — з національної точки погляду — думки чи вчинку. Тоді виключали його зі школи — а діялось це тричі — хоч більшість учителів була по його боці, та мусили давати свою згоду на таке рішення, щоб польська влада гімназії не розв'язала.

Цілий цей шкільний час отак він пильно і невтомно шквив себе, ставив свій характер, гострив розум, гартував душу і серце — неначе прочував уже що великі, істотні випробування чекають попереду.

Другою школою, можна сказати школою українського націоналізму, була йому сім'я Вандерів, у яких він був і дружив з молодшими братами сьогоденного Провідника ОУН. З наймолодшим братом Провідника Богданом, вони дружили дуже тісно на терені гімназії. Тут, в сім'ї Вандерів, він набував оце пречинне для майбутнього організатора революційного руху вміння якнайкраще розумітися на політиці, на міжнародних обставинах, на біжучих змінах у західно-українській землі насунули большевицькі орди, він добре знав і розумів, як треба населенню Західної України поставитися до нового загарбання.

Спочатку учителював він кілька тижнів у рідному селі. Учителювати пішов головою на те, щоб як-небудь замаскуватися перед большевицькою поліцією. Десь наприкінці другого місяця його учительської роботи нквд прийшло просто в школу під час науки, щоб його схопити. Але йому вдається вирватися нквд-істам з рук. Від того часу починає він критися, переходить на суворо-підпільний спосіб життя. Від цієї хвилини і аж до самої смерті Роберт, продовж 7-ох років не виходить з підпілля, з того підпілля, якого не знав дотепер світ, перед яким бліднуть і підпілля в царській Росії перед першою світовою війною, і навіть катакомби перших християн. Як звичайно, з боку нквд поспішали погрози на сім'ю та своїх. Мовляв, хай Ярослав згодиться на міліцію, а ні, то... і т. д. Але Ярослав не голосився і, очевидно, голоситися не думав. Тоді большевицькі кати зробили те, що вони в своїй скаженій люті мали змогу зробити: вивезли стару матір і молодших сестер в Сибір. На молодого підпільника полювали дали. Та він був невловимий.

Коли з боку Організації йому запропонували йти за кордон, відмовився. Хотів бути на рідній землі, не уявля собі, як можна відірватися від неї, матері дорогої, і летіти кудись на чужину, все одно, хоч би навіть на те, щоб рятувати своє життя на пізніші роки для куди важливіших завдань. Натомість, живучи на рідній землі, він мав змогу добре приглянутися до всієї поведінки московських імперіялістів, і він знову учився, вчився

на живому житті, як треба розуміти всякі большевицькі ходи і потягнення, як треба боротися з большевизмом — найновішим російським імперіялізмом. Вєсь час большевицької окупації Роберт керує юнацькою ланкою повіту і рідночасно виконує обов'язки заступника повітового провідника ОУН.

Прийшла большевицько-німецька війна. Большевики, ограбивши Україну з усюго добра, тікали на схід, залишаючи Україну на погалу спільникової Гітлерові. Та народ хрестився: «Бодай ім пугь пропала!». Національні Збори проголошують у Львові Українську Самостійну Соборну Державу. ОУН запрояє свої організовані лави до будівництва рідної держави і кличе народ братися за це велике діло. Цим народ дістає історичну вказівку, що йому треба діяти, як поставитися до нового загарбника.

Вістка про Акт проголошення самостійності блискавкою дішла і до Калуського району. Серед перших гарячих і відданих Справі організаторів державного життя на терені Калущини діє Й Роберт. В той час не було для нього ні дня, ні ночі, з крайнім самозабуттям він працює над налагодженням рідної державності. А роботи було доволі: «живно велике, а женців мало». В той час Організація, бачачи його небуденний організаторський хист, покляка Роберта на пост організаційного референта Калуської округи, а кілька місяців пізніше — на провідника всього підпільного життя в Коломиїській округі. Навики і зміна конспірації, здобуті за півтора року під большевиками, рятують його від можливості потрапити в руки гестапо, опинитися в Освенцімі чи якому іншому Маттавзені.

На пості округного провідника Коломиїчини Організація не дає довогу баритися. Відчуваючи недостачу вироблених керівників підпілля і враховуючи Робертів здібності і запал, Організація вже в липні 1942 р. передає йому провід над Станіславською областю. Обов'язки обласного провідника виконував він аж до жовтня 1943 року. Вєсь той час, коли Організація пригтовляла народ до збройного виступу проти гітлерівського імперіялізму, Роберт, і як округний, і потім як обласний провідник, загарливо працює над піднесенням ідейно-політичного рівня кадрів Організації, відбуває по всьому підчиненому йому терені постійні вишколи, на яких учить організаторської та організаційно-політичної роботи. Крім того керує боротьбою мас проти (тут випускаємо рядок, стосовно до одного з тодішніх українських діячів — Ред.), проти рекрутчини в «Дивізії СС», проти вивозів на роботи в Німеччину, проти контингентових грабунків. На цій боротьбі він сам учить кадри Організації і маси, і своїм підпільним підпільним органам доручає вчити маси боротися проти загарбників в умовах запліла, в умовах, дуже подібних до мирних. Цим Роберт причиноється вже тоді до того, що ціле Підкарпаття пізніше, в 1944 році, так легко перебіло в новий етап боротьби українського народу за визволення, боротьби з большевицькими катами, які своїми звірствами переросли на голову гітлерівців. Одним із засобів вивоувати маси й впливати на них були Робертів виступи з промовами до населення по різних місцевостях Підкарпаття. Промовляти до народу він умів і любив. Очевидно, не забував він ніколи про революційну чуйність і підпільницьку обережність, хоч і не надто конспірувався. Можна навіть сказати, що для того, щоб краще поставити роботу, він часто-густо не дотримувався всіх правил конспірації. Нєраз найбільш близькі друзі, головню пізніше вже, з большевиками, звертали йому увагу, що людина на такому становищі, як він треба трохи більше беретися. А він, бувало, як був у добром настрої, збував такі заваги жартами.

Від осені 1943 р. до квітня 1944 р. Роберта покликають на це відповідальну роботу, на помічника одному з референтів Проводу Західно-Українських Земель. Але й тепер не відривають його від рідного Прикарпаття, а доручають важливу ділянку роботи на цілому Підкарпатті від Лемківщини по Черемош. Це був найгарячіший час за весь період німецької окупації. Боротьба, тепер уже збройна, проти німецьких поневолячів, а також проти передніх загонів большевицько-російського імперіялізму — сталінських диких партизанів — боротьба ця була в повному розпалі. По-друге, вже зачиналася підготовка кадрів ОУН і УПА, а також і населення до «їдної зустрічі» большевиками. Організація вже давно бачила і готувалась до того, що не з німецьким, а з большевицько-російським імперіялізмом боротися — найважливіше, першочергове завдання українського народу та його передових загонів УПА і ОУН. Розумів це справу, як не можна краще, Роберт. І тепер знову у великій мірі його пильності, наполегливості, його докладності і застосуванні і виконувати історичних постанов Проводу ОУН та його вказівок — завдячує Підкарпаття свою бездоганну, знамениту готовість прийти і непохитно видержати скажені удари сталінської державної терористичної машини.

Весною 1944 р. Робертів дозволено вдруге стрітнутися з большевицьким загарбником — тепер уже на становищі відповідального керівника всього підпільного життя на території одної большевицької області. Коли большевицькі армії залили Станіславську область, він був за лінійю фронту, що спинилася вздовж Карпат. Безперечно, в горах безпечно сидіти. Прорватися крізь фронт не легко. Але Робертів його сумління революціонера не дає спокою ні на хвилину. Довірена йому вітка Організації і народні маси залишилися там, «на долах», і там бешкетують уже большевики. Як там з підпільним рухом тепер? Чи правильну поставу зайняв народ до свіжого окупанта? Роберт шле розвідників за розвідниками, вивчає карту, вимаює найгідніші місця, куди б найлегше продертися до сіл і міст, до народу і кадрів. Вони напевно потребують, і то більше ніж коли, потребують умлого керівництва, твердих вказівок, впевненого проводу. Але найсприятливіших обставин для переходу фронту діждатися годі й годі. Роберт дає вказівки командирам тих частин УПА, що теж перебувають там: ждати час догідного моменту. А сам з великим ризиком під охороною одної сотні вирішує прорватися. Сотню командував енергійний і талановитий командир Гамалія, що зпичував пізніше в героїчному бою 1. листопада цього ж року в Чорному лісі. В околиці сіл Пороги-Манява Солотвинського району вдалося групі Роберта щасливо і без ніяких утрат пророскити фронт і стати твердою ногою в Чорному лісі. Сам Роберт уже подорозі перевіряє наслідки проривання фронту. А наслідки ці не надто втішні були: нквд вже діяло, вже за не цілий два тижні вєспіло понавербувати агентів і підступом розбити тут і там менш чуйні ланки Організації. (Закінчення на ст. 4)

Відбітка з „Повстання“ ч. 8-9 за серпень - вересень 1946

Наша визвольна боротьба і проблема жертв

Вже для всіх нині незаперечною і найвищою істиною є те, що народ може рости і розвиватися відповідно до своїх природних можливостей та бажань тільки в своїй незалежній державі. Після досвіду обох світових воєн і гірких розчарувань українського народу щодо міжнародної «справедливості», «допомоги» інших народів, «допомоги» «найдемократичніших» партій є вже нині для українського народу безперечною правдою і те, що ніхто нам власної держави не дасть задармо, що право на свободу треба вибороти собі впертою, завзятою боротьбою, яка не раз може тривати віки (козаччина в XVI — XVII ст., Ірландія). Майже всі українці згідні сьогодні в тому, що така боротьба вимагає великих жертв в майні, особистій свободі, а навіть в тому, що для народу найцінніше — жертв у людях. Це нині ясно для кожного українця. Ще тільки певну частину нашого громадянства сьогодні турбують питання: 1) чи жертви мусять бути так великі; 2) чи доцільно саме сьогодні ці жертви класти; 3) чи не можна нічого зробити, щоб ці жертви були менші.

Кожному українцеві, який уже бачив різних окупантів на українській землі, стало ясным також і те, що кожний окупант, який би він не був і якими солідними словами не прикривав би своєї злочинної роботи, — має одно на меті: назавжди заволодити українською землею, яку загарбав, «освоїти», зробити її своєю колонією, а український народ, який завжди міг би упійнутися за свою власність, як дово він це існує, як мога більше знищити фізично, обезголовити (винищити провідний, активний елемент), зробити наймитом нації-панів і поступово винародовлювати.

Така «програма» кожного окупанта щодо кожного поневоленого народу, тільки різні методи й час, на протязі якого окупант хоче знищити дану націю, як окрему етнічну одиницю. Цієї «програми» окупанта щодо поневоленого народу ніяк не змінило і те, як поневолений народ поставитися до факту окупації: чи зустріне його активною боротьбою, чи йому покклониться покірно до стіп. В першому лише випадку реалізація «програми» окупанта ставиться в залежність від вислуду боротьби, який все таки може бути різний, не завжди корисний для окупанта, в другому ж випадку дається свою добровільну згоду на власну смерть.

Маючи на увазі таку «програму» окупанта щодо підкореного народу (а що воно лише так, а не інакше, про це говорить досвід усієї історії), мусимо собі сказати, що жодні жертви, складані народом у боротьбі за своє визволення, тобто в боротьбі за своє право на життя, не можуть бути завеликі. Народ, який згорі призначений окупантом на загибель, вибираючи боротьбу, нічим, так би мовити, не ризикує. Навпаки, як це ми вже раз сказали, перед ним є можливість у боротьбі перемагати. На це і наша, і всесвітня історія дають нам багато прикладів. Він крім того, боротьбою створює для себе політично-моральний капітал, який завжди буде перешкоджавати окупантові здійснювати його програму асиміляції, винародовлення народу, отже, знову продовжує своє існування.

Це такі загальні ствердження, про які поневоленому народові обов'язково треба пам'ятати, коли йдеться про те, як великі жертви може вимагати боротьба.

Вже вказано до уваги жертви, складані нами у нашій визвольній боротьбі в останні роки. Вони, безумовно, великі. Згинуло тисяч найкращих згинула найкраща частина найбільш патріотичної молоді. Згинувли тисячі безправ'я, проти варварського насильства, в боротьбі за наше національне життя. Цієї втрати в біологічній субстанції

народу, цієї втрати в людях не можна врівняти жадними скарбами світу. Ми, живі, не можемо бути байдужі до цієї нашої втрати. Це — з одного боку. З другого ж боку, ми, живі, які ще не здійснили наших ідеалів боротьби, не оцінюємо, як це робить деяка частина нашого громадянства, понесених нами втрат у людях, як нашу національну трагедію. Ми в цьому випадку навіть оптимісти. А до оптимізму, навіть в обличчі таких жертв, які ми склали останню, дає нам підставу наша історія, наше минуле.

Во ж скільки українців загинуло впродовж XVIII і XIX ст. ст., як учасників царських російських армій за інтереси російської імперії, яка їх жорстоко поневолила і гнобила. Скільки українців — учасників царських армій загинуло в період першої світової війни в Східній Пруссії, Карпатах, на всьому величезному фронті від Балтійського до Чорного морів, в Малій Азії на протиріччюму фронті. Іх загинуло мільйони. Також сотні тисяч українців загинули за інтереси австро-угорської імперії. А в роки між двома імперіялістичними війнами? Лише в період голоду в Україні в рр. 1932-33 загинуло коло 7 мільйонів українців; вони загинули не в боротьбі, а в наслідку голодної смерті на своїй землі, ограблений окупантами. І про них ми сьогодні згадуємо лише, як про жертви терору, жертви окупантського грабежу, насильства, а не, як про жертви самостійницької боротьби. Я якщо б вони загинули в боротьбі за самостійність свого народу, то це було б почесніше, як і для них, так і для всього народу, то це було б більше будучою. А скільки мільйонів в той час загинуло в тюрмах, на далеких засланках, по різних воркутах, колімаках, на біоморканалах та інших сталінських «дальновосточних стройках»? Скільки ж, нарешті мільйонів українців загинуло в період останньої війни, як учасників Червоної армії, як учасників СС-дивізій, на різних роботах поза межами України. І чияж, маючи на увазі, з одного боку, оді мільйони жертв, які складав наприкінці історії і ще сьогодні складає український народ за інтереси своїх ворогів, і, з другого боку, ті тисячі жертв, що їх він склав у революційній самостійницькій боротьбі в останні роки, — ми маємо право говорити про ті жертви, які вони ж були би для нас болочі, як про нашу національну трагедію, масмо право оцінювати їх, як жертви завеликі. Нашою трагедією були і є ті мільйони українців, що мусили гинути впродовж сторіч і ще сьогодні гинуть за не свою, а чужу справу. Ця трагедія кінчається сьогодні, коли вже тисячі гинуть за справу Самостійної України, коли вже мільйони борються за справу визволення українського народу. Сьогодні кінчається трагедія рабів і родиться епопея народу-героя. І саме цей факт, навіть в обличчі наших нинішніх жертв, настроює нас оптимістично. Саме цей факт дає змогу нам, живим, які ще не осягнули своєї мети, правильно розуміти розміри тих жертв, які ми склали в останні роки і сьогодні ці ще далі складаємо, дає нам змогу оцінити ці жертви.

І це одне в цьому місці дуже суттєве питання. Де гарантія того, що ті люди, які загинули в нашій революційній боротьбі, жили б, а не загинули б, напр., як учасники німецьких чи большевицьких армій на фронті? Чей же большевики, як лише вступили на нашу землю, загортали всь, без винятку, чоловічий елемент до Червоної армії. А ми бачимо, скільки з тих змобілізованих до Червоної армії повертаються сьогодні додому здоровими і скільки їх лишилося живими.

Наше сьогоднішнє становище треба вміти бачити в історичній перспективі, треба мислити не маштабами окремих сіл, районів, а всеукраїнськими маштабами. А коли ставимо собі питання про те, чому такі великі жертви, то треба вміти поставити і друге питання, що дуже тісно зв'язане з першим: чи наші жертви були б менші, якщо б не було боротьби? Хто вміє дивитися широко, хто добре знає минуле наше і інших народів, хто добре знає наше сучасне — той ніколи не буде впадати в песимізм із приводу жертв, понесених нами в останні час.

І ще, що одне, треба пам'ятати тим, які надто песимістично оцінюють сьогодні наші жертви. Ми живемо в імперії, в якій не існує демократія, не існують жодні громадянські права, в якій офіційно глузується з гуманності, в якій з найменшою послідовністю і без найменшого розбору здійснюється жорстокий принцип: «Якщо ворог не здається, його знищують». Жи-

вемо в добі, що її колись один з наших поетів назвав «жорстокою, як вовчиця». Живемо в добі, в якій щоденним явищем є знищування не окремих одиниць, а масове знищування цілих груп, цілих клас, цілих народів. Проти нас застосовується нашими ворогами найпідлілі, найбільш варварські прийоми. Проти нас використовуються найрізноманітніші засоби нищення, що їх так масово продукує сьогоднішня техніка. Між нами і ворогами такі взаємодійносини, що ніхто з нас не бажав собі покласти живим в руки ворога. Все це, звичайно, повинно відповідно модифікувати наші поняття «великих» і «малих» жертв.

Чи доцільно саме сьогодні класти такі великі жертви, тобто, іншими словами, чи доцільно сьогодні вести таку боротьбу, яку ведемо ми? Безумовно, так. Хоча це окреме і дуже широке питання, ми постарасемося в цьому місці на нього найкоротше відповісти.

Ми, по-перше, не сміємо ніколи забувати про те, що ми пішли на повстанську боротьбу в той час, коли український народ стояв перед дилемою: або добровільно згодитися на своє знищення окупантами в концтаборах, на роботах, в окупантських арміях на фронтах — або боронити своє життя, поставити активний спротив терористичній політиці окупанта. В доцільності прийняття цього другого рішення, в доцільності вибору цього другого шляху, шляху боротьби ніхто не сумнівається.

По-друге, в той час, коли на наші землі, на наші багатства, за право володіти нами боролися імперіялісти, ми не могли лише мовчки дивитися на це. Ми мусили в цей час сказати своє слово, мусили заявити про своє право бути господарями на своїй землі. А це своє право ми могли найвишномовніше заявити, лише піднявши збройну самостійницьку боротьбу проти окупантів. Тому ми її підняли. Ніякі меморандуми, ніякі інші акції дипломатично-політичного характеру не могли нам в цьому випадку заступити збройної боротьби.

По-третє, коли сьогодні большевики ввели на міжнародну арену свою агентуру, т. зв. урядом УССР, для того, щоб доказати світові, що нібито український народ має свою незалежну державу, що в ССРР нібито немає ні національного, ні жодного іншого гноблення, — саме сьогодні існує пекуча потреба в фактах, які б доказували, що сьогоднішній большевицький київський нібито український уряд — це ніщо інше, як агентура большевицької Москви, що цей уряд не має нічого спільного з інтересами українського народу, не представляє цих інтересів, що український народ не підтримує цього уряду, прагне до його повалення, прагне до свого визволення з-під опіки большевицької Москви, до свого повного усамостійнення. Сьогодні є пекуча потреба в актах, які б доказували, що в ССРР існує національне гноблення, існує диктатура, терор, експлуатація працюючих, немає демократії, існує протисталінська революційна боротьба. Все це блискуче доказує наша сьогоднішня революційна боротьба. Якщо б не було сьогодні нашої боротьби, нашому закордонному Представництву важко було б доказувати світові, що всі мануальські, петровські, бажани — це московські агенти, зрадники українського народу, а не його представники, що вони на кожному кроці брешуть про український народ. Факти нашої боротьби для Закордонного Представництва УГВР в його роботі — найпереконливіші аргументи проти большевицької брехні, проти большевицьких підступів.

По-чвертє, внаслідок співпраці ССРР з західними аліянтами в час війни і, в зв'язку з тим, внаслідок широкої большевицької пропаганди в цих країнах широким масам цих країн важко злати собі справу з справжньої суті большевицького режиму, большевицького ладу. Перешкоджає бачити ССРР таким, яким він фактично є, і те, що ССРР разом із західними аліянтами переміг гітлерівську Німеччину і в цей спосіб завоював собі до деякої міри симпатії неопіформованих людей у світі. Якщо б не було нашої протисталінської боротьби, яка мусить застановити всіх думаючих людей і, вкінці, розкривати забріханість большевицької пропаганди, знову важко було б перекоувати маси в тому, що большевизм — їх найбільший ворог, що його треба знищити.

В цьому місці треба також пам'ятати про те, що внаслідок великого по-

РОБЕРТ (Ярослав Мельник)

(Закінчення з стор. 3)

Як керівник підпільної області, Роберт з місця зуварився з виробленими уже наперед жорстокими і безпощадними методами сталінської імперіальної машини. Кремль відразу кинув усі свої найвідданніші і найбільш витресувані загоны, найспритніших і бездоганно в цьому ділі вишколених спеціалістів — кинув усе те на поборювання українського самостійницького руху.

На терені, що ним Роберт керував, боротьба проти большевиків більшими озброєними загонами тривала нецілих два роки. Роберт, як відповідальний за все провідник, не забуваючи про всі інші ділянки підпільного життя і боротьби найбільше уваги тепер присвячує якраз наступальним діям загонів УПА. Очевидно, увесь той час перебував при відділах, разом з командирами сотень і куренів розробляв плани наскоків на ворожі гнізда в містах і селах області. В перших великих обласах, на які кидала Москва армію по 10-30 тисяч, Роберт часто знаходиться при відділах. Він пильно стежить за тим, як вони витримують перші іспити партизанам в боях і сутичках із свіжим ворогом. Не всі командири однаково досвідчені в партизанській тактиці. Вказівки провідника Роберта наводять їх на правильний шлях, виховують їх, улегшують їм і прискорюють у них вироблення потрібного досвіду.

Та це — лиш одна ділянка. Провід Організації дає вказівку: збройну боротьбу більшими загонами довго вести не можна буде; скінчиться війна, Кремль подесть і силу проти українського визвольного руху; тоді треба буде перейти на чисто конспіративно-організаційну роботу; тому вже тепер необхідно якнайбільше скріпити Організацію. Цю вказівку Проводу Роберт старается виконати, перевести в дію якнайкраще і виявляє з цього блискуче. Розтерзані, зруйновані при переході фронту і в першому пофронтному замінанні ланки Організації замінюються негайно новими. Роберт доповнює старанно сам і підчиненим наказує доповнювати, щоб не дозволити ворогові витиснути Організацію ні з одної клітинки народного життя. Знищенувані ворогом ланки Організації відраджуються все наново і діють, діють бездоганно, не зважаючи на весь зоржожі сказ. Переврані фронтом зв'язки — нерви організаційного тіла — назад стають до ладу, переносять і то часом краще, ніж пошта большевицької держави — підпільну літературу, брошури і листівки для народу, накази для орглітків, звіти для зверхніх чинників. Роберт знає, що дати наказ, не перевіривши, як його виконано, це замало. Тому він пильно і невтомно контролює по цілому довіреному йому терені, як за справно діють підпільні органи, картає за недотримання і тут же вчить і вчить, яким способом найуспішніше боротися з ворогом. Цікаво відмітити, що всюди там, де появлявся Роберт, хоч би там тиск ворога був незатишним який сильний і місцеві люди попали в незатишні яку зневіру, то немов від помачу зарчарованої палички Робертова віра в безсмертя і перемогу святої Справи, його енергія і незламний дух передавалися всім. І організаційне життя закипало наново, загравало наново по всіх б'ючках і артериях.

При всій тій роботі Роберт мав проти себе неабияких підготовлених партійних і чекістських верховодів-чинників з кількох большевицьких обласнів. Їх тактика була вирафінувана, безшабашна і звороділа. Боротися проти неї — дуже важко. Але народові треба вітхнути віру, що проти тоталітарного режиму в умовах тоталітарного режиму боротися можна, а від того залежить — бути чи не бути українській нації. І Роберт веде цю боротьбу — веде вміло і впевнено. Нераз йому доводилося знаходити виробити самому протизаходи, творити знаходку власну партизанську тактику, щоб не тільки оборонитися перед переважаючими силами ворога, але й перемогти його, бити на кожному кроці, всоди. Нераз треба було давати відповідь на найпекучіші, дрібні чи найсуттєвіші, часом найбільш непередбачені запити. Нераз треба було давати вказівки і накази, самому сумніваючись, чи добре воно вийде чи не дуже. І власне те ж і Робертів завдячує Організація частину того досвіду, що ним вона послуговується в пізніших роках боротьби. Він ніколи не заспокоювався на досягнутому, все шукав і шукав ще кращої розв'язки, ще кращого вирішення для кожної проблеми. Невтомно цікавився всім, завжди вивчав докладно ходи і заходи ворога, а свій досвід передавав далі. До своїх зверхників — для узалгодження і своїм підчиненим — для примінення на практиці.

Вороги скоро пронохали, хто керує усією повстанською і організаційною роботою на терені Карпатських обласнів. Вони безутовку гонять за Робертом, шукають за найменшим його слідом, підсилюють підкуплені агенти для агентури. Вкладають в усе це силу-силенну копій і праці та й не менше схибно, чисто большевицької, звородності, щоб омотати талановитого провідника і революціонера своєю повторною агентурою.

У лютому 1945 р. Ворогам вдалося усунути масив лісу, в якому квартирував тоді в підземній кривці Роберт. На невеликий порібок лісу кинули вони добру дивізію чекістських військ. Сталінські собаки нищорили й перетрапали кожний зворик, кожний потічок, кожну улоговину і горбину, рили й копали кожний клатчик підозрілої їм землі. Не раз і не двічі перевалилися ворожі зграї через кривцю. А в кривці, в пекельному горячі і задуші, без свіжого повітря, без свіжих харчів вже кілька днів сидів Роберт. Користваючись з короткої передишки, що нагоди-лася серед обласні, він вислає пошту і лише записку до найближчого свого друга. Ось вона, ця записка:

«Шшу коротко. Ситуація дуже тяжка. Я опинився в такій страшній ситуації, що не знаю чи вийду ціло. Пишу, хоч не знаю, чи дійде моя записка» (чи прорветься люди крізь ворожий перстені) «чи може так з мною зотліє...»

Держіться кріпко та тримай моцно терен. Якщо б біла мене трапилося нещастя, з вірою і повним віданям продовжуй роботу.

Наша справа буде виграна, хоч би ми мусили вмерти.

Здоров'ю Тебе найщиріше з дружиною. Тримайся кріпко і других держи.

Мене риють уже кілька днів. Як переживу — напишу. Як згину — то гідно і дорого!!!

В залученні пересилаю деякі матеріали, що вже давно ждуть черги.

Це — ціла записка. Зберігаю тут і правпис, і інтерпункцію оригіналу.

Чи може хтось по тоні цієї записки збагнути, що писала її людина в смертельній небезпечі, людина, якої життя висіло на волосочку? І ні одної особистої нотки. Всі ятки на небезпечі — це не страх за власну голову, а за те, що буде зі святою Справою. Отак цілий він був проінтий, ширення партизанських форм боротьби серед різних поневолених, головне гітлерівцями, народів, ця форма маніфестації справжньої волі народу завоювала собі в останній час право громадянства в світовій опінії. Хоч сьогодні хтонебудь доказати світові свою ворожість до гітлерівського режиму в недавньому минулому — докаже її фактами боротьби національно-визвольного руху опору. І світ лише такі факти приймає, як достатньо переконливі аргументи. Наша сьогоднішня боротьба — це також найпереконливіший для світу доказ нашої ворожості до большевицького режиму, наших самостійницьких прагнень.

По-п'яте, нашою боротьбою ми остаточно переконуємо всіх тих, кого ще треба переконувати в цьому, що нам належить місце серед вільних народів світу. Для майбутніх поколінь створюємо морально-політичний капітал, на якому вони будуть виховуватися, з якого будуть черпати снагу і сили до дальшої боротьби. Це, зокрема, важливий для нас момент також тому, що наша боротьба сьогодні ведеться при відсутності збручанського кордону, на неї дивляться маси всієї України. Ось чому нам доцільно вести протисталінську боротьбу сьогодні, ось чому доцільно сьогодні класти навіть більш жертви.

Жертви, які ми складаємо в нашій боротьбі, хоч як це звучить парадоксально, в жодному випадку не означають того, наприклад, що ми, як народ, в політичному відношенні слабшемо. Навпаки, вони підтверджують наш ріст, наш рух вперед. В наслідку того, що ми пішли на жертву у Визвольний Змагань 1917-23 рр., ми, як нація, в період між двома світовими війнами були сильніші, як до першої світової війни. В результаті нашої теперішньої боротьби ми, знову, як нація, незважаючи на понесені втрати в людях, будемо напевно сильніші завтра, як сьогодні. Це й є особливість визвольної боротьби поневоленого народу. І про цю особливість ми, коли розглядаємо питання жертв, мусимо обов'язково пам'ятати.

У зв'язку з питанням про те, чи доцільно нам саме сьогодні класти жертви, ми хотіли б зупинитися ще над однією справою. Дехто з наших громадян, говорячи про жертви, звичайно, зтіхає тому, що, мовляв, вони, може, падають ще «заскорю», що вони ще, може, «перевчасні», що ще не настав, може, «відповідний момент» до такої боротьби. Так звичайно думають громадяни, які дуже по-шкільному, можна навіть сказати — по-дитячому розуміють питання нашого справжнього визволення. Ім здається, вони навіть переконані в тому, що в ході подій може існувати лише один такий рішальний для боротьби поневоленого народу момент, коли варто піднімати широкую збройну боротьбу. В такий момент, так звичайно говорять, такий громадянин, не жаль навіть найбільших жертв. Ім здається, що це зовсім проста справа підняти в такий момент весь народ, як один чоловік (вони обов'язково лише так про цей момент говорять і лише так собі його уявляють), і що цей повсталый народ з усієї сили ударить по ворогові, з якого і сліду не останеться, і ми найдемо вже нарешті, в своїй державі.

Що в ході подій і революційної боротьби народу може заіснувати такий вирішальний момент, коли треба цілий народ кинути на боротьбу, коли треба повести остаточний наступ проти окупантів — це так. Але найскладніше завдання визвольного руху — вміло використати цей момент, перемогти в ньому. Навіть найбільш сприятливий для визвольної боротьби народу момент останеться невикористаний, якщо під час нього народ не буде, як слід підготований до рішального бою. А як же ж народ до цієї рішальної боротьби може підготуватися? Він може підготуватися до неї лише в той спосіб, що зробить передим кілька солідних репетицій, проб. Кожна армія своє теоретичне знання старается перевірити, закріпити, поглибити практично на маневрах. Кожна з сучасних армій досягла вищого ступеня воєнної майстерності лише в результаті воєнних дій на бойових фронтах під час останньої війни. Не інакше обстоїть справа і з революційною боротьбою. Самого бажання не вистачає, щоб перемогти у відповідний момент. В цей момент треба також вже мати у вищому ступені засвоєне мистецтво перемогти. А таке мистецтво здобувається лише в практичній

пересякнутій, переносній тією святою Справою, вона була для нього життям і сама ним живилася, ним кріпчалася, ним розросталася.

І нарешті настала хвилинка, коли Робертів прийшлося власною смертю, добровільною смертю засвідчити свою вірність і відданість великій Справі — справі визволення рідного народу.

Осінню 1946 р. Роберт стояв постом у Карпатських горах, на південь від Болехова, і, здавалося, несприятливих вертепах серед темних смерекових лісів. На початку жовтня вздовж цілого пасма Карпат по галицькому боці розгорнулася дуже сильна масова обласні. В них брали участь десятки тисяч чекістів. Найсильніші розшуки і найбільше згущенні силами провадив ворог якраз на відтинку між річками Опором і Лімницю. Безперечно, між іншими і в першу чергу МГБ завзялося знайти кривцю Роберта.

Холодні осінні вітри знушалися над смерековими борами. Верхи Яворин, Бовтів, Арджилуші, Чорної Сигли білилися уже від осоружного снігу. З півночі сунулися по гірських хребтах мокрі й брудні, понури, олов'яні хмари.

В підземній кривці на схилах Яворин, недалеко звора-потока Глибодий, що впадає в Мізунку, крім Роберта і його дружини Тані було у той час кілька людей з особистою охороною та помічниками в організаційній та канцелярській роботі. Про те, що по карпатських зворах бушують дуже сильно ворожі обласні, Роберт знав, його повідомили.

Про цю Робертіву кривцю знало також понад десяток людей, підпільників, що були під ту пору в різних кінцях терену. Все це були переважно люди на відповідальній роботі і познайомилися із кривцюю провідника, відвідуючи його, щоб порозумітися в усіх організаційних справах.

В даних, підбольшевицьких обласнах, коли мається до діла з большевицькою поліцією та її неперевірчивими, психологічно-рафінованими методами, Роберт, передаючи стільки людям, хоч би й найкращим з найкращих, таємницю свого постю, забавгато, може, ризикував. А це більший виклик судьбі робив тим, що вирішив не залишити цієї кривці, коли довідався про масову обласну.

Та Роберт завжди вперто вірив у людину. Наперекір усім зусиллям большевицької поліції і пропаганди, що намагалися відірвати й розбити всяке довір'я людини до людини, Роберт вірив, що шляхотко добре, велике в людині завжди переважає, що воно вічне, невмируще. Цією вірою своєю Роберт рятувал людину, її душу, все те, що є в ній великого і безсмертного, рятувал від прокази, якій на ім'я... сталінізм. І так само щодо тих кількох наддідьох, що недавно гостили в його кривці, Роберт напевно не мав навіть ніякого лихого прочуття. Він напевно не сумнівався ні на мить, що в критичній хвилині кожний з них учинить те саме, що учинить він сам.

Однак бувають жорстокі винятки. В кривці над Глибодиком були, як звичайно, готові на все, вповні свідомі того, що означає обласна. Але поважно чисилися хіба лише до сліпим, непередбаченим, незбагнаним припадком, що все може посприяти ворогові і як-небудь відкрити йому очі на підпільну кривцю. Але ж кривця добра, старанно маскована, в незаметному місці, ніяк не підозрілому. Один хіба сліпий, незбагнаний припадок...

А тимчасом у ворогів була вже стежка до дорожньої кривці. Цю стежку знайшли вони почерез душу одного з ... тих кількох наддідьох, почерез душу того, хто був колись людиною, кому довірили великі таємниці, кому віддали в руки своє життя інші люди. Не оправдавши великого довір'я, не пошанувавши безцінного скарбу, не витримавши найвищого іспиту, ця людина заломилася, лиш раз, один однісінький раз і ... упала, впала так низько, як тільки воно можливо, а впавши, перестала бути людиною. Від-

М. МЕЧНИК

Перехід через кордон

(СПОМИНИ)

Було це на початку серпня 1947 р. Якій дві години до вечора друг Наливайко підняв вічко кривці і хвилину прислухувався. Нараз він скоро замкнув вічко, прибіг збентежений до нас і сказав — є наш командир. — Який, питаю? Він усміхнувся і відповів: Та к-дири Залізник. — Чому ж ви замкнули вічко? — запитав я. Друг Наливайко знову збентежився і скоро побіг та відчинив вічко. За кілька хвилин ввійшов до нашої кривці наш командир. Він був стрункий, жилий. До мене дивлячись він сказав: «Ваша кривця знайшла польсько-большевицьку війська. Але добре, що живете.»

За кілька днів нічого ми оба з командиром сиділи на горбочку коло нашої кривці. Командир був замучений. Нараз від сторони кордону запалахотіли ракети. Командир відзивався: «Вже «батько Сталін» висів своїх нових «Гражданка Советської страны». — Це наші революціонери перейшли кордон СССР, а погранична сторожа привтала їх ракетами та мабуть вислає лагоно за ними.

— А ти старий, що думаєш зі собою робити? Машч до вибору, або йти до Німеччини в американську окупаційну зону, або до УССР і там включитися до підпільно-революційного руху. — Тут командир не скінчив ще говорити і хвилину задумався, опісля сказав — а може хочете лишитися зі мною?

— Якщо ви друже командир залишитеся, тоді я тоже залишусь з вами — сказав я. Й до нас, друже командир прив'язався, а крім цього моя душа зв'язана із тим класком нашої землі, де стільки боїв мали наші відділи УПА з ворожими військами і в боротьбі згинуло так багато наших найкращих друзів повстанців. Моїм обов'язком є тут лишитися.

— Правду кажеш старий — сказав командир — отже лишаємося тут оба — і утішений ударив мене по рамені. Яюсь зі своєю групою ми забезпечили нас зиму, а тоді оба спільно опрацюємо боеві дії відділів УПА нашого тактичного відтинку.

За кілька днів наша повстанська група знайшлася в синявецьких лісах. Тут по кількох днях наші стрільці відшукали надрайонового пров. Крима, який прийшов з ними на наш постій. На другий день наш командир і пров. Крим, щось оба довог говорили і час-до-часу попадали в задуму. Опісля закликали мене до себе. Пров. Крим заговорив до мене:

— Чи ви насправду рішили тут залишитися?

— Так — відказав я — про це я вже говорив своєму командирові. — Але чи ви можете своє рішення відкликати — спитав мене провідник. — Сам не зміню, бо до цього не маю права — сказав я. Тоді до мене заговорив мій командир:

— По спільній нараді ми оба рішили вас вислати до УССР. Підє з вами група повстанців. Передамо вам пошту до «гори». Там в УССР включитесь до місцевого підпільно-революційного руху. Чи годиться?

— Доручення я все виконувал — сказав я — і так само виконаю це ваше рішення.

Оба глянули на мене, легко усміхнулися, а тоді провідник сказав: — Дякую, що ви годитеся йти до УССР, завтра відстане від свого командира інструкція, а зараз нас залишіть, бо маємо це багато до полагадження. Я відійшов і сів собі особію під кущем та сидів і довог думав. Хотів я віддати свою майбутню долю в УССР.

Дня 28 серпня 1947 р. я мав відійти до УССР. Цього дня рано наші кучовари варили зупу. Ми оба з нашим командиром сиділи та говорили на довірливих темах, згадували про наше минуле, про наші повстанські пригоди і т. п. Нараз ми замовкли. Кожний з нас поосумів. Командир важко зітхнув, йому станули слюзи в очах. Він глянув на мене і сказав:

— По спільному ви зробите збірку з людьми, з якими відходите і ми розідемося. Ви щасливі, я відчуваю, що ви щасливо зайдете на місце. Будете мати змогу бачитися зі своєю дружиною та родичками. Але коло них довог не перебувайте, бо без коханої потреби може при них згинуть, а для них принести нещастя. Якщо стрінетеся з к-ром Мрією, або к-ром Робертом. Це тим більше важливо, що, як встановлено на основі історії, такий досвід мусить собі самостійно здобувати кожний народ, часом навіть кожне покоління. Отже, якщо навіть наша сьогоднішня боротьба — це лише наша «репетиція», наші «маневри», а такий висновок з огляду на перерішню міжнародну ситуацію ще дуже передчасний, то й в цьому випадку вона доцільна. Доцільні й складені в цій боротьбі жертви.

А тепер відповімо ще на останнє питання. Чи не можна нічого зробити, щоб ці жертви були менші?

В цьому напрямі можна навіть зробити дуже багато і не треба на це надто великих зусиль. Тільки треба щоб кожний учасник українського революційно-визвольного руху, кожний громадянин, який живе легально, точно виконував всі накази, інструкції, вказівки та доручення, що їх видає наш Провід. Особливо треба, щоб усі вони про справи українського революційно-визвольного руху взагалі не говорили з нестварами особами, навіть з його учасниками, якщо вони до даної справи не мають ніякого відношення, щоб добре конспурали себе, оточення і роботу, не поступали легкодушно і недбало, якщо йдеться про справу безпеки, училися з досвіду і других учили, щоб звертали собі взаємну увагу на промахи й недотримання.

Коли кожний буде пам'ятати, що 9/10 наших жертв — це жертви внаслідок доносів, всип, до яких не один з нас причинив своїм язиком, лінніством, невиконанням наказів (варті, кривки, забезпечення на постюях і т. д.) та інструкції згори; коли кожний буде здавати собі справу з того, що він завжди співпрацює з сексотом тоді, коли забавгато говорить; коли кожний буде пам'ятати, що не вільно легковажити собі таких справ, як розвідка, забезпечення, вартя, наказ, досвід, пам'ятати, що втрома, забутий чи зазедбаня не виправдують промахів в нашім напрямі і до життя та безпеки кожного — це не тільки його особиста, а й загально-національна справа, — тоді цією жертв значно зменшиться, український революційно-визвольний рух стане непереможний, а це, в свою чергу, прищипить день нашої остаточної Перемоги, — прищипить здобуття Української Самостійної Держави.

давнися живим у руки ворогів, він мусів стати зрадником, він не міг ним не стати, бо такий уже порядок випадає. Кожний член сьогоднішнього українського підпільного національно-визвольного руху, коли свідомо живий віддається в руки ворога, не має за собою ніякого морального оправдання власне тому, що він сам добровільно, знаючи наперед, чого вимагає тверда боротьба проти большевизму, добровільно немовби ще за життя сходить у могилу.

Так, винятки бувають. І чомусь тут, на шляху одної з навітліших по-статей національно-визвольної боротьби останніх років, стався цей виняток. Чомусь тут мусів трапитися один на кільканадцять, ні, на кілька-десять або й кількатор, що в ті самі дні з людей стали героїми.

А чи пожалував би Роберт, коли б устав з могили, чи пожалував би того, що довірив своє цінне життя і життя тих, що з ним були, отій колищій людині. Може... А може і ні... Бо Роберт з досвіду знав, що людина настільки як слаба і крихка, настільки тверда і незломна. Він, як довірчий керівник підпільної боротьби, глибоко розумів, що в підпільній організації більше, ніж деінде, при всій настороженості й чуйності до підступів ворога, потрібна найбільша клькість довір'я. І як же ж інакше можна це довір'я виплекати, як виявляючи його, даючи впертий його приклад у хвилинок гострої небезпеки, окуплюючи його певною мірою ризику. Бо довір'я не виправдують тільки винятки і гинуть через те тільки одиниці. А на довір'я держитися, довір'ям живе, через довір'я стає непоборною і невмирущою боротьба за волю і щастя мільйонів. А в підбольшевицькій, каліченій і отруйованій дійсності єдиний лік проти свідомо сіяного недовір'я, що розкладає душу, це — хоч би й смертю окуплена віра в людину, в шляхетне і безсмертне в ній.

Загоны чекістів довог шпиряли по зворах між Яворинами і Чорною Саг-лою. Самі топографічні вказівки, дані зрадником, не вистачали. І сам він довог не міг потрапити на те місце, бувши всього раз у кривці. Та сталінський душогуб, попарив раз на такий виразний слід, не вгавали, аж доки не знайшли. Сталося це 30 або 31 жовтня.

Як розграталася ця остання трагічно-героїська дія кипучого життя Роберта, крім ворога, досьодні ніхто не знає. З кривки Роберта не вдалось спасти живим нікому. Люди, що були на довірливих горах і прилусли, що в тому напрямі знаходиться підпільна кривця, чули стріляння і вибухи впродовж двох днів. Віля кривки мусів кипити завзятий бій. Роберт напевно додержав обіцянку, яку дав другові півтора року тому перед смертю. Без сумніву — «гідно і дорого» згинув. На другий день большевицькі чекістські гієни звезли з гір у Болехів 9 трупів, між ними — два жіночі. Це була група Роберта.

Трупи героїв виставили сталінські нелюди на публічний показ у Станіславові. Кремлівський варвар-хам радів — по-своєму, по-хамському, таким способом, на який міг лише стати. Наситившись, погребрав так, що ніхто-ніхто не знає, де спочивають святі тілні останки. Без домовини, без старих, відвічних українських похоронних обрядів. Ні дзвони не дзвонили, ні свічі не горіли, ні васильки не пахли. Ні батько, мати, сестра, брат не провадили їх на той світ. Не кинули легкою рідною рукою грудку рідної землі на домовину. Ніхто не заплакав востанє святыми людськими слезами над свіжою могилу.

Від сотень років, сотні тисяч, мільйони їх — найкращих синів і дочок України — гинули так і так сходили в могилу. На палях, на плахах, у тюрмах, на горах, від кулі, у беззастанній боротьбі з загарбниками України. Гинули по всіх закутках прекрасної української землі — від лецького Бескиду по Кавказ, від польських болот до Чорного моря — гинули за Неї, матір святу і вічну.

Утринювачом — то здоров'я їх від мене. Розкажете ім про події, які заіснували у нас. Ви там знайдете ширі українські серця, а тут лишаюся на пустині. Не буду мати вже з ким поговорити. Я до вас чомусь так прив'язався. Я перед вами відкрив свої особисті тайни. А тепер доля нас розлучає.

По сніданні моя група людей готовилася в дорогу. На зарядження кодавав нам останні доручення: в тижні, що ми будемо в Україні, не вийти з території України. Хоча наш командир був знаний зі своєї строгості та твердості — однак кожний українське — тільки українське — слюзи станули йому в очах. Він відвернувся від нас і хусточкою витирав очі. Опісля прийшов ще до нас, але очі його були червоні від сліз. Командир заговорив ще до нас, не докінчив, бо зі зворушення не міг говорити. Подав нам на працяння руку — а зголосив відхід групи. Ми відійшли.

2. вересня 1947 р. я з групою цілий день квартирував недалеко кордону в лісі. Кордон був так близько, що ми чули розмову прикордонників, які переходили контролювали кордон. Як вже настав вечірній сумерк ми вийшли на край ліса і вдвинулися в даль. Знова почав падати густий дрібнячий дощик, який падав цілий день, а на годину до вечора перестав падати. Хоча перед хвилиною світив місяць, він тепер був закритий хмарами. Ми рішили йти. — Мов коти підходили ми полем до кордону. Нараз побачили ми дві річкі постаті. Це були советські прикордонники. Ми залагли. Мириць дрібен дощик, прикордонники були в чельтаплатках і тому нас не бачили. Вони проходили так недалеко нас, що ми чули як шелестіли їхні чельтаплатки. — Ми пролежали близько півгодини. Дехто з нашої групи вже мені дораджував вертатися та ще день або два пождати. Я напів гнідніся і довог глядів в напрямі кордону і сказав:

— Раз мати родила, раз треба вмерти, йдемо! — ми скоро знайшлися на кордоні і станули хвилину перед широкую до 6 метрів зораную і докладно заскородженою лентою. Ми всі одночасно скоро пробігли по кордону ленту. Нараз засвітила ракета. Це друг Граденко несподівано наліз на дріт від ракети. Ми залагли а як ракета згасла ми скоро бігом відходили від кордону. Ми бігли около 20 хвилин і могли від кордону відбитися яких два кілометри. Я оглянувся, за нами було ще спокійно. Ми добили до ліса. Перед ліском залагли, в руках стискали зброю і наслухували. Нараз за нами на кордоні запалахотіли ракети. Ми підповзли під лісок. Тут старанно нафтою зміли споди нашого обв'яз і дальше бігом відбилися від кордону. На кордоні цілий час спалахували ракети. Але ми вже знайшлися в цьому добром положенні, що між нами а кордоном був невеликий лісок. Ми скоро пробігли поле, сіножаті з корчмаи і вже перед нами забігли гостинці, яким іхали підводи. Ми залагли. На підводах чути було московську мову. Підводи від'їхали, ми скоро пробігли гостинці, за яким була сіножаті. Перед нами були вже досить високі рідкі дерева. За цими деревами була ріка Рата. Ми сіли над Ратою та стягали з ніг чоботи. За нами від кордону цілий час спалахували ракети. Ми перейшли Рату, в якій було досить води і ми надобре скупилися. Тепер ми вже пішли полями босі.

Незабаром перед нами забігли гостинці Рави-Руська — Львів. Ми скоро йшли стежкою, яка проходила рівнобіжно з гостинцем. Ми вже були недалеко залізничної станції Кам'янка Липник. Нараз за нами відзвалилися сильні гудіння автомашин. — Вже за нами йдуть автомашини, щоб нас де-що підвести — сказав один із нас. Ми скоро схопили на поле і залагли серед бароболі. Біля нас переїхало понад 10 автомашин, а в них сиділо багато війська. Мабуть були це пограничники. Автомашини від'їхали тоді ми відійшли ще більше від гостинця і йшли вже полями. Подорож наша була дуже тяжка, бо земля від дощу розм'якла, наші ноги глибоко входили в болото, а дощ вже на дощ розлявся. Ми проходили біля одного села, де бльмали час-до-часу кишеневі ляпючки та чути було лайливу московську мову. То мабуть погранвійська робили в цьому селі перевірку будинків: — Шукають вже за нами — кожний в нас подумав. Ми скоро пробігли коло згаданого села, бігли ще напростець около кілометр, опісля взяли напрям на звіді, щоб перейти за гостинцем та залізничну дорогу. На переді цілий час йшов друг Семен, а я за ним. — Нараз перед нами рознісся крик — «стой, сполох одна!» Загнали автоматами, які були спрямовані на нас. Ми залагли в бароболі і повзаючи відступали на південний схід. Скоро ми доповзли до рова, на якому росли якісь дерева. Ми тепер схильємо перейшли річ та вбігли на сіножаті. Ваншаки стріляли але в протиную сторону. На сіножатях були куші Ми на хвилину задержалися, щоб орієнтуватися в положенні. Нараз досить далеко від нас на схід запалахотіли ракети. Я поглянув на своїх хлопців. Не було серед них Семена. Ми всі йшли схилени осторожно корчмаи, а час-до-часу падалишки майже з усіх сторін ракети. Ми йшли цілий час на південь. Для нас усіх терен був незначний.

Около п'ятої год. на м. час були ми вже під незнаним нам селом. Там був спокій. В одній тільки хаті бльмало світло. Мабуть була це сільрада. Ми поділилися на групи і розійшлися. Зі мною залишився друг Граденко. Я з другом Граденком може два кілометри йшов топід селом. Підійшли ми до одного господарського рабудування. Тут тихонько ходили ми топід будинки і хотили незаметно десь залізти в сіно або солому, щоб без відома господаря на день закватуватися. Але налізли ми на пса, який сильно став гавкати. В хаті рипнули двері. Мабуть виходив хтось з домашніх. Ми стиха відійшли і залагли на інше господарство. Тут ніде не могли влізти досередини, бо все було позамикане під ключ. Але коло стоділи була прибудована шопя, а в ній був зложеной овес під самою стріху. Друг Граденко витягнув осторожно три снопи вівса під стріху і вліз досередини. І цілий час стояв коло шопи і надслух

Велика поетка і саможертвна героїня Української Національно-Визвольної Боротьби

ДО ДВАНДЦЯТИХ РОКОВИН ГЕРОЇЧНОГО СКОНУ ОЛЕНИ ТЕЛІГИ (1907—1942)

Ширші кола української національної еміграції ще й на сьогодні є слабо обізнані, якщо не з життям та політичною діяльністю, то з поезією Олени Теліги, і небагато хто усвідомлює, що в особі цієї саможертвної патріотки-націоналістки, розстріляної нацистами в Києві наприкінці лютого або на початку березня 1942 р. (дату 21. лютого приймається документів, ні абияк мірою надійних свідків не зберіглось) — українська нація втратила свою найбільшу поетку після Лесі Українки. Вірші Олени Теліги, надруковані за її життя, лишаться незібраними документами, про будьяку рукописну спадщину взагалі нічого не чути, виданий 1947 року під заголовком «Трапори духу» збірник «Життя і творчість Олени Теліги» (видавництво «Сурма», впорядкував О. Жданович) містить усі досі відомі прозові твори Олени Теліги — одно оповідання, статті, рецензії, політичні відозви — містить рівно ж і важливі, хоч почасти тенденційно освітлені біографічні матеріали — проте з поетичної творчості, з далеко найціннішого, що залишилось по передчасному скону великої поетки-націоналістки, подає лише 33 поезії, з виключенням навіть деяких таких, що були колись опубліковані у «Віснику» др. Дм. Донцова і вже напевне не позбавлені видатного ідейного та мистецького значення. Невже з лірикою Олени Теліги повторяться — попри офіційні академії та ювілейні згадки — те саме, що й з геніальними драматичними творами Лесі Українки, що впродовж десятиріч не привертало до себе належної уваги сучасників?

Шоправда, саме щось із рік тому вийшла в світ присвячена духовому образу Олени Теліги монографія др. Дм. Донцова «Поетка воєнних меж Олена Теліга» (Торонто, 1953), що в ній високослаблужений ініціатор та ідейний лідер цілої «вісниківської» течії в українській національній літературі 20-их і 30-их років спромігся подати в основному

переконливий і історично вірний образ ідейної та почуттєвої ментальності великої поетки, яка «бачила світ і Україну у вогні, бачила і знала, бо вірила, що з того сущіючого вогню, змішана, відсвіжена, відмолоджена, шляхом через Голготу і хрест, до воскресення встане і її нація» — поетки, яка своєю надхненною творчістю «кличе на цей шлях відважних, на свій, на наш прекрасний берез, за межі з крові і вогню»...

Звичайно ж, це ще не складає вичерпної характеристики поетичної творчості і героїчної національно-визвольної діяльності Олени Теліги — як і не визначає її виняткового місця в пантеоні українського національного письменства. Почуттєва динаміка, що однаковою мірою виявляється у віршах і в чинах Олени Теліги, поєднує собою те величезне враження, яке її поезія справляла на сучасників, закликаючи його до героїчного й національно-гідного життя;

але питома вага мистецького слова Олени Теліги не обмежується сучасністю. Висока артистичність, осягненість (Закінчення на 6. стор.)

ОЛЕНА ТЕЛІГА

Безсмертне

Упало світло літарів
На перд конаючий і тихий,
Та перд смертю він зустрів
Посмертні свічі — дивним сміхом,
І мабути кожен з нас відчув
Той сміх, як переможену силу,
Як перенесену свічу
За межі схилю.

І це тому, я, мов у сні,
Пішла середньою вулицю,
І очі зустрічі, ясні,
Не глянула, а розчухнувшись!
Та я минала всі вогні,
Мов світло не своєї брами,
Бо чула: ждане довгі дні
Бже йде з безсмертними дарами.

Моя душа й по темнім трюнку
Не хоче слухатись поради,
І знову радісно і струнку
Біжить під вечір і під град,
Щоб захавати мудрий досвід
Знов зустрічати сирій розвієт
У скриньці без ключа і дна,
Вогнем отрути чи вина,
Щоб власній вірі непохитній
Налить лампаду в чериу ніч
І йти крізь січні в теплі квітні
Крізь біль розлук — у радість стріч.

Б'є годинник: чотири, п'ять...
Гострі очі розкриті в морок,
Моя серце в гарячих змогах,
Я і сьогодні не можу спати.

Але завтра спокійно встану,
Так як завжди, без жадних змін,
І в житті, як в безжурній танок,
Увійду до нічних годин.

Буду радість давати й сміх.
Придушу свій невпийний спогад,
Тільки тим даю перемога,
Хто й у болі сміється зміг!

Мій спогад про Шухевича-Чупринку

Березень 1942 р. — ідемо на фронт. Ми, старшини леґіону ДУН, ідемо в старшинському вагоні, як це водиться в кожній армії. Монононо співають свою пісню колеца вагону, слабо пробуджується земля з твердого сну такої лютної зими того року. Думки не одного з молодих воляків линуть на хвилячку до рідних, це ж ідемо «на схід»... З воляків вагонів доходить до нас пісня... «Бандера поведе нас, тверда його рука...» Не витримав Шухевич і говорить до мене, що підіде до тих вагонів, краще йому їхати серед тієї молоді, що так радісно співає, коли йде назустріч смерті. Це ж майже усі його безпосередні вихованці з підпілля, всі — друзі не з одного діла в ОУН... Розмовляю з таким молоденьким старшиною Кашубинським — «Ромко» всіма називаним. Цікава розмова. Питаю, чим він хоче колись бути у визволеній Батьківщині. Ромко відповів зовсім поважно, що, мимомудро, мимомудро військового фаху, мріє бути вийтом на село, щоб збере розбудувати найкращу комірку державного устрою. Він хоче посвятити себе, свого кар'єру, і всім лише для того, щоб там, де найменш очочих, там власне дати почин до творення здорових основ громадянського ладу, підстав держави... Це вихованець Шухевича. Перш за все — скромність, перш за все — думка про інших, а не про себе. Це чинив Шухевич, це він прищиплював своїм вихованцям. Прищиплював не словами, а ділом. Ось і тепер пішов до вагону призначеного для стрільців.

Пішли фронтові події, бої, «айзац», невиспані ночі, по поє у бою, в голоді й холоді... Всюди перший Шухевич, він перший за працю, останній у вигодах, почестях.

Рішасмо вкінці, що мусимо розв'язати ДУН. І тоді коли два світи в страшному, нечуваному у весвітній історії змагу, коли дрижить земля від тисяч бомб, від мільйонів чобіт окупантів, від тисяч його тасних агентів, коли деякі наші політики не відважуються навіть пером, хоч би летючою, якось запропостувати проти такої окупації — тоді Шухевич ріднається і погоджується на наказ ОУН стати командиром УПА. Не раз довшими вечорами розмовляв ми про можливість нашого визвольного руху. Різні були думки про способи боротьби. Шухевич знав лише одне: з окупантами не переговорюється так довго, як вони на нашій землі. З окупантом може бути лише одна мова — зброя: мова рушниць, мова гранат, мова орла, а не меканого янтаря. Таким був він від дитини на шкільній лавці, таким — в леґіоні ДУН, таким ставану на чолі УПА. Воно було інакше — розлягати наші події в УПА по часі 12 літ; інакше виплыває це будування армії з нічого, — армії, яка стільки літ боролася з таким сильним окупантом і не заперестала боротись. Не було наших штабових старшин, не було зброї, не було харчів, бо це ж часи, коли все вивозилось з України, і люди найбагатшої країни, шпихіра Європи, голодували. Не було всього того, без чого жадний командир у світі не відважується б починати творити армію. «З мотикого не можна йти на сонце». Однак Чупринка дійшов. Навіть дотеперішні його найближчі співробітники, випробувані друзі-старшини і підстаршини, опинилися в тюрмах, дослісно не було людей для найкращих перших організаційних робіт. Майже всіма ставали до роботи нефахівці. Він сам, як колись Хмельницький, був досі лише сотником. Та він мав щось, що виносило його відразу на шабель генерала. Він належав до тих, що не їм дається нашішки генерала, а вони самі стають генералами — своїми вчинками, своїм генеральським командуванням. Саме найтрудніше він переміг — повірив у перемогу.

Не може командувати армією той, що не буде мати тієї віри. Шухевич мав її. Всі логічні факти промовляли проти того, щоб вже тоді творити УПА; тому то й так важко було легко повірити про її існування! Мимо того, що не вірило в таку можливість багато своїх чужих, Чупринка потрапив не лише сам повірити, але й перелаяти цю віру в маси.

Починається найбільше диво, якого не може розуміти штабовий старшина Заходу. Починається вишкіл, твориться старшинські школи під окупантом, який, озброєний найновішими технічними середниками війни, не може перешкодити цьому. Вишкіл іде зовсім нормальним способом. Творяться магазини зброї, такими способами, в які ще й сьогодні важко повірити. Стрілець УПА, що лише кілька днів на вишколі, той стрілець у повній уніформі полковника-окупанта, ішов до «орсткомандатури» і забирив звідтіля лікаря до важко раненого бійця УПА. Ось, що творила віра Шухевича з рекрутів! Чи прийшло кому на думку, серед яких умовин доводилось командувати УПА! Скільки разів командири УПА мусів з коштуром в руках переходити на нове місце командування, скільки разів — сидіти в бункрі без теплої сирови, скільки разів — роздумувати і планувати при соновних скіпках — вічно гонений з місця на місце, днями, місяцями, роками. Шоправда, здавалось, гірша політична й стратегічна ситуація УПА. Ворог панує вже на всіх землях України. Заперестала боротися з ним ті, що мали сотні дивізій, тисячі воєнних фабрик,

Рецензійна нотатка:

Втримати і розвивати здобутий рівень

«ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ» — суспільно-політичний і науково-літературний місячник. Видає «Українська Видавнича Спілка», Лондон; кн. 1—12, 1954.

Треба привітати ініціаторів, видавців та редакторів «Визвольного Шляху», що вони з початком 1954 року почали видавати журнал у його зміненій, реорганізованій формі. Ця зміна насамперед полягає в тому, що журнал почав видаватися набагато збільшеним розміром, на 112 сторінок книжкового формату, в добре опрацьований, естетично оформлений обкладинці та до доброму білому папері. Як додивуємося з кн. II, журнал редагує Колегія в такому складі: проф. П. Олійниченко, мгр. Р. Борковський, П. Рагушиний та В. Василенко. Відповідальним редактором є Г. Драбат, а головним редактором матеріалів УВАН — проф. д-р П. Куриний.

Разом із зміною форми та збільшенням розміру журналу, поширився само собою, і зміст, збільшилася кількість і якісно тематика місячника. Так, у книзі 1-й були відміщені такі матеріали: В. Озерко — На порозі Нового Року; д-р Д. Донцов — Мудрість «божевільних»; інж. Д. Шалдій — Стан тваринництва в СРСР; проф. Г. Ващенко — Основна мета української молоді; проф. Н. Полонська-Василенко — Київська держава і Захід; проф. В. Державин — Українська поезія і її національна чинність; доц. д-р В. Янів — Сліди в'язничних переживань у Шевченковій поезії; проф. В. Щербаківський — Пам'яті Василя Григоровича Кричевського; канд. екон. наук Галина Селегень — Демографічна наука в Україні; проф. М. Варвинський — Участь кредиту в сільськогосподарстві України під час советсько-московської окупації; М. Орест, О. Лубська, О. Теліга — поезія; М. Перелесник — Вірка (новела); О. Слісаренко — Каміній виноград (оповідання); О. Данський — Леонід Мосендз про еміграційну літературу; К. Подолянин — З минулих

ескадри літаків. Веде боротьбу лише Чупринка — зброєю, яку здобуває на ворогові — але веде її далі... Заперестали боротися і підпільні організації деяких сусідніх народів, лише Чупринка не перестала. Він знає, що всякий мир з окупантом — це гірша, бо повільна, смерть. Він знає, що лише власними силами можна визволити Батьківщину. Дарма, що, може, буде більше жертв, ніж здавалось, що, може, ще не здобудем її того року, коли бажалося б, що не одержимо поміччї від когось. Він знає, що за висвобождения Батьківщини треба платити дорого — кров'ю найкращих дітей країни. Він, однак, не послав іншим вперед, а сам перший усюди.

Вже заарештували йому дружини, вже зловили одинокого сина. Немає жертви, яка б здержала його від дальшого діла, від безупинної боротьби. Березень 1950 р. — знову з місця на місце, знов під його улюбленим Львовом. Вілгогорця. Коротка боротьба, напад ворога, і падає в бою Чупринка. Не з'являються додатки до преси, не висвітлюється величюного пороху командири УПА, не ставлять мармурового пам'ятника... Того всього йому не треба. Він того не любив за життя, він лише командував, він від бою аж до останнього відхилює і він, власне, і тепер іде командуваннями. Ми всі, що знали його таким усміхненим, таким віруючим у перемогу, в те, що жертва стількох синів України не пішла на марне, — ми бачимо, що прийде час, коли в Підгірцях поставе пам'ятник першому командирів УПА у вільній Батьківщині. Е. Рен

Вісті з України

За советською пресою і радіо

18. 2. У Вінниці відбулась обласна нарада «передовиків сільського господарства». Як заявив у своїй доповіді начальник обласного управління сільського господарства Бугасенко, колгоспи ніби повністю засипали насіння на посів та закінчують його очищення. Також закінчується ремонт сільськогосподарського реманенту. Це значить, що і колгоспники доостанку «очищені» від «злизшків» зерна та працюють голодні.

18. 2. В міністерстві культури СРСР відбувся перегляд нового колгоспного мистецького фільму «Доля Марини». Дія картини відбувається в нашій дні в одному з українських колгоспів. У фільмі оповідається про долю звичайної селянки Марини Василенко і її одностельчан у «щасливому» освітленні. Картина зняла Київська студія мистецьких фільмів.

Маріно, Маріно, гірка твоя доля,
коли вже в неї втручається Москва
своїми брудними чобітьми!

18. 2. У Ворошиловграді працюють тепер 109 виборчих дільниць по виборах у Верховний Совет СРСР та 4.000 агітаторів. Невдамо там відбулась зустріч ворошиловградців з кандидатами у депутати Верховного Совету — першим секретарем Ворошиловградського обкому партії — В. К. Клименком. Нецарні зустрічі!

Ось, уже місяць, як колгосп ім. Першого Травня, Брюховського району, Львівської області, доставляє в країні магазини Львова зелену цибулю і петрушку, що вирощуються в тепличних колгоспу. Тепер в тепличках цвітуть огірки, зелені редька, салат. Все це призначене в першу чергу для постачання окупаційного персоналу, бо наші робітники і селяни не можуть собі дозволити на таку «розкіш», як от — у лютому їсти зелену цибулю!

19. 2. В Харків прибула делегація профспілки пожежників Англії, що перебуває в СРСР на запрошення Москви. Англійські пожежники познайомилися з протипожежною справою та самим містом.

19. 2. Одеський ремонтний завод міністерства сільського господарства УРСР випустив першу партію механізованих автобезозаправників «АБЗ — 50», призначених для перевозу пального до місця праці тракторних бригад. Місткість безозаправника — 2.000 літрів пального.

Слов'янське — один із великих промислових і культурних центрів Донбасу. На його території є понад 20 підприємств союзного і республіканського підпорядкування. Місто відоме своїми лікувальними закладами, ціло-

ними болотами. В трьох санаторіях курорту одночасно лікується біля 600 осіб. В Слов'янському є 30 шкіл, в яких навчається більше 20 тисяч дітей. Сотні юнаків і дівчат навчаються в механічному, хеміко-механічному і залізничному технікумах. В місті є драматичний театр, низка кінотеатрів, 12 заводських клубів.

19. 2. В Дніпропетровському, в Петриківському палаці культури, відкрилась виставка праць сільських майстрів, присвячена виборам до Верховного Совету СРСР і річниці Переяслава. На ній виставлено біля 100 творів. Серед них — композиція «Годан Хмельницький на коні» робітника МТС Федора Панька. Увагу відвідувачів притягають мистецькі вишивки відомої промислової артілі «Вільна Селянка».

Які ж бо то були б вишивки, якби їх робила справді вільна селянка!

19. 2. В районах Черкаської області відбуваються куцові семінари фахівців і механізаторів МТС, агрономів, бригадирів і голів колгоспів для вивчення техніки «квадратно-літнєвого» способу посіву сільськогосподарських рослин.

19. 2. «Радянська Україна», «Правда України», «Колгоспне село» і інші підсоветські українські часосипи на всі лади обмірковують, яка то «велика честь» — змагатися з працівниками сільського господарства Російської федерації (а та вміщують із цього приводу численні «відгуки», спредаровані самими ж працівниками редакції).

19. 2. Газета «Радянська Волинь» критикує Володимир-Волинський райком партії за те, що він ніби не перебудував своєї праці згідно з ухвалами вересневого пленуму ЦК КПСР. В районі є багато хиб: очищення і обмін насіння, а також заготівля і вивезення на поля місцевих добрив, дуже відстають.

Дісталося також і секретареві Київського райкому партії Савенковій, який в МТС щодня приїздить потягом з великим запізненням. Він «досі ще не розібрався в справах МТС і колгоспів, нічого нового не вінс у керівництво сільським господарством».

Якби всіх советських погоничів на Україні поставити на місце наших колгоспників, то вони б швиденько «розібралися в справах».

20. 2. В Харків із Запоріжжя прибула «спітська» економічна делегація, що прибула до СРСР на запрошення Кремля. Гості пробудуть в Харкові декілька днів та оглянуть визначні місця, побувають на деяких великих фабриках і заводах, а також в теат-

рах, музеях і інших установах, що вже спеціально приготувані Москвою для відвідин чужинців.

20. 2. На найбільшій на Україні Верхньо-Інгульській зрошувальній сітці закінчено будівництво головного магістрального каналу. Тепер будеться приміщення помпувальної стації, яка буде перемпловувати із ріки Інгульце в магістральний канал щоденно більше мільйона кубічних метрів води.

20. 2. Київські газети опублікували постанови президії Верховного совету УРСР про призначення Валусева, Володимира Миколаевича, заступником голови совету міністрів Української ССР, з звільненням його від обов'язків міністра місцевої і паливної промисловості УРСР, та про призначення Козулі, Івана Корниловича, заступником голови совету міністрів Української ССР, з звільненням його від обов'язків міністра житлово-цивільного будівництва УРСР.

Таким чином просто неможливо уявити московське поновлення України без Валусєві!

20. 2. Президія Верховного совету УРСР призначила Онисенка, Вадима Прохоровича, міністром житлово-цивільного будівництва Української ССР, і Гривенка, Павла Пилиповича, міністром місцевої та паливної промисловості УРСР.

20. 2. Відбулась Дніпропетровська обласна партійна конференція, в праці якої взяв участь секретар ЦК КП України Назаренко. На пленумі обкому партії, що відбувся, обрані першим секретарем Кириленко, другим — Щербаківський і секретарем — Клімушев.

20. 2. Відбулась обласна нарада секретарів райкомів партії, завідуючих відділами пропаганди райкомів, редакторів районних газет і завідуючих районними відділами культури Волинської області. Нарада розглянула стан масово-політичної роботи в зв'язку з річницею Переяслава, та підготовкою до виборів у Верховний совет. Редактор обласної газети «Радянська Волинь» Мусієнко доповів про завдання преси в зв'язку з рішенням вересневого пленуму ЦК КПСР.

Наскільки річниці Переяслава «приємна» для українців, видно хоч би з того, що підготовання її відзначення відбувається під постійним тиском партії.

21. 2. В Києві в залах Державного музею західного і східного мистецтва відкрилась виставка західноєвропейської гравюри 16-19 вв.

По ССРСР і його колоніях

Хроніка подій

18. 2. «Комсомольська Правда» присвятила 6. річниці підписання советсько-угорського договору про «дружбу і співробітництво та взаємну допомогу» статтю «Дружба навіки», в якій описується всі ті «досягнення», що їх здобула Угорщина під московською окупацією.

Отже, Москва дарує Україні «возз'єднання навіки», а Угорщині «дружбу навіки»... Менші терміни для Кремля не існують!

В кінці грудня минулого року тільки три московські газети («Правда», «Ізвестія» і «Красная Звезда») коротко повідомили про несподівану смерть двічі героя Советського Союзу гене-

рал-лейтенанта Семена Антоновича Козака, що загинув «при виконанні службових обов'язків». При цьому місце і обставини смерті генерала Козака лишилися оповиті таємницею.

Згідно з одержаними відомостями з СРСР, виллється, що генерал-лейтенант С. А. Козак загинув на Сахаліні. Але питання, чи загинув він з рук в'язнів, чи з рук агентів Маленкова, за згодного співучасть з Берією — залишається й надалі відкритим.

18. 2. Відбувся 7. З'їзд Комуністичної партії Киргизії. З відчитного доповіддю про роботу ЦК КП Киргизії виступав секретар ЦК Радзаков, якого на з'їзді обрано першим секретарем ЦК.

18. 2. На відзначення 300-ліття Переяслава учасники Всеросійської наради «передовиків сільського господарства» викликали на змагання хліборобів України. — А чи не належало такого свята, дані українським колгоспникам хоча б однокмісний оплачений відпочинок?

18. 2. Центральні китайсько-комуністичні часосипи в Пекіні повідомили, що 6-10. лютого відбувся 4-ий пленум ЦК Комуністичної партії Китаю — без Мао Це-тунга, який нібито був у цей час «на відпочинку».

На пленумі з доручення політбюро ЦК виступив з доповіддю секретар ЦК Лю Шао-Ці. На пленумі з важливими заявами виступали також Чю Дзе, Чжов Сьн-ляй — всього 44 особи. Після детального обговорення пленум ухвалив постанову про «скріплення єдності партії» та затвердив працю політбюро ЦК за період після 3. пленуму ЦК. Також ухвалено постанову про скликання в 1954 р. всекитайської партійної конференції.

Як можна здогадуватися, в червоному Китаї тепер діють потужні протимосковські відосередні сили. Чи спроможеться Москва приборкати ці сили та цілковито опанувати Китай? Яко це туди? в цих справах займає Мао Це-тунг?

18. 2. В Ваку закінчив свою працю 20. З'їзд Комуністичної партії Азербайджану.

З'їзд, на якому відбулась бурхлива критика і самокритика, викрив «великі недоліки й помилки в праці ЦК КП Азербайджану, його бюро, совета міністрів Азербайджанської ССР, в керуванні господарчим і культурним будівництвом республіки, в поставі організації-партійної і ідеологічної праці».

Вперше серед інших республік Советського Союзу працю ЦК компартії Азербайджану за звільний період визнано «незадовільною».

зіставні питання. Першим секретарем ЦК «обрано» Мустапаєва, другим секретарем — Самедова, секретарем — Істендерова.

Як видно, тепер над Азербайджаном повисли зловісні хмари, які обрешуться на країну зливою червоних чисток та інших репресій. Національне питання в СРСР залишається й надалі не менше горючим матеріалом, ніж азербайджанська нафта.

19. 2. В Будапешті відбулось урочисте засідання, скликане радою міністрів Угорщини і угорсько-советським товариством, присвячене відкриттю місичника «советсько-угорської дружби».

На засіданні з промовою виступив керівник делегації «діачів советської культури», вчений секретар президії Академії Наук СРСР, доктор біологічних наук Глушенко.

19. 2. Відбувся пленум ЦК КП Молдавії, обраного 5. З'їздом компартії Молдавії. Пленум розглянув організаційні питання. Першим секретарем ЦК КП Молдавії «обрано» Сердока.

19. 2. Литовські письменники готують збірник «Сестри України», в який увійдуть твори про «дружбу народів», про Росію і Україну, переклади творів російських і українських поетів на литовську мову.

19. 2. Президія Академії наук СРСР ухвалила рішення про проведення наукових сесій, присвячених 300-літтю Переяслава.

19. 2. В Алма-Аті відбувся пленум новообраного на з'їзді ЦК КП Казахстану. Пленум «обрав» першим секретарем ЦК Пономаренка, секретарями ЦК — Тужикова, Тажієва, Каріжанова.

20. 2. Закінчився 16. З'їзд компартії Грузії. З доповіддю на з'їзді виступив перший секретар ЦК КП Грузії Мжевандзе. З'їзд обрав ЦК і ревізійну комісію. На відбутому пленумі ЦК першим секретарем обрано Мжевандзе, другим — Георгадзе, секретарем — Чедлішвілі.

20. 2. В столиці Вірменії Єревані с Київська вулиця, яку забудовується тепер 4-5 поверховими будинками.

22. 2. Розгорнуто будівництво першої Ангарсько-Іркутської ГЕС. Кількістю вироблюваної електроенергії вона перевищить Дніпропрес більше ніж у двічі. «Правда» друкує статтю про нову ГЕС, а також уміщує фото загального виду на неї.

Відбулась партійні з'їзди в Узбецькій і Карело-Фінській ССР.

Крим і кремлівська «любов» до українського народу

(Див. початок на стор. 1.)

чвертьмільйонного татарського народу в 1944 р. з Криму і довголітнє заселення його випробованими кремлівськими яничарами, здалось би умінцями позиції імперіалістів морозної Москви на цій сонячній субтропічній землі.

І враз, по всіх довгочасних жорстоких і зусиллях, щоб Крим закріпити за Московією, кремлівські диктатори вирішують, що через територіальну близькість і господарську пов'язаність, через причини, що існували від початку української історії, Крим треба тепер якраз злучити з Україною.

Що це значить? Д. С. Короченко, голова Президії Верховної Ради УРСР, дякуючи за передачу кримської області зі складу Російської СФСР у склад Української ССР, уважає це за «дружній акт, що свідчить про безмежне довіря та любов російського народу до народу українського». Голова Президії Російської СФСР, М. П. Тарасов, підкреслює, що справу передачі Кримської Области розглядають в дні, коли народи СРСР відмічують 300-річчя воз'єднання України з Росією (чи точніше її поневолення Московією), та що цей акт не лише відповідає інтересам скріплення дружби між народами Союзного Союзу, але буде сприяти дальшому закріпленню братерських зв'язків між українським та російським народами. До 300-річчя і до дружби народів нав'язують усі промови парадного акту в Москві з Ворошиловим і Шверником на чолі.

Виходить, що фальшування змісту переяславського договору і колосальна пропаганда і переживання акція не вистачають для перероблення національної свідомості українців.

Для цього українцям потрібно, крім парад, радієвих, газетних і агітаторських мітінгів і дарунків з оздоблених ваз, килимів і коробок, конкретних актів державницького значення, бо московськими словами українці не вірять. Світова війна зближається і Кремль поспіша запобігти тому, щоб українці масово не переходили на бік ворогів Москви і комунізму, як це робили в 1941 році. Їм треба створити ілюзію, що їм варто боротися по боці московського «старшого брата», що вони мають за що боротися, що існує щось, чого варто боротися взагалі і в більшій мірі, як за часів німецької війни. Це щось, не ілюзія осягнення державних прав. Дотеперішня діяльність цьому заперечувала. Москва поспіша творити міражі державницьких ілюзій для українців. Театральні лаштунки цих міражів такі:

1) прислонення акту підкорення України червоної Москві і перетворення її в новому типі московське генерал-губернаторство — паперовою конституцією УРСР;

2) творення самоуправних ілюзій при допомозі наймитів і перекинчиків з місцевого населення для легшого закорінювання великопротірного, всеосяжного патріотизму;

3) соборне поневолення решти українських земель (Західних і Південно-західних) під ширмою їх визволення московськими руками і допомоги в здійсненні українських прагнень українського народу до соборності;

4) виваження з історичних реюк української національної динаміки, що визволилась з пут в часах Хмельниччини і пішла твердим руслом проти Москви через Конотоп, Полтаву — фальшування історії, промовчуванням дійсних розвиткових тенденцій історичної боротьби України та вишукання на їх місці окремих помилок, що творцями нашої історії були багаторазово поправлявані.

Ці міражі не багатьох мусили переконувати, коли Москва визнала їх невідстачальними і знайшла коначним «безмежне довіря і любови» до українців «подарувати» своїй київській адміністрації Крим. Цей «подарунок» є першим прогаданим триюном, що Москва нібито зрелася чогось свого власного в користь «молодшого брата». На ділі нічого вона не зрелася і не подарувала. Крим повністю насичений кремлівськими яничарами. Яка різниця чи володіти ними буде Москва безпосередньо, чи через своїх ставленників місцевого і російського походження, що мають резиденцію в Києві і поневолюють для Москви Україну.

Цей кремлівський акт має на меті викликати в українців цю ілюзію і два наслідки тієї ілюзії.

Перше — це зламання психологічної постави українців до Москви. Кримський «дарунок» повинен для багатьох стати початком ревізії їх уродженої стійкої нехеті й недовіря до «кацапні». Ворошилов з тієї нагоди дослівно сказав:

Велика поетна...

(Закінчення з 5. стор.)

на нею в поезії, випливає насамперед із засадничих тверджень естетичної безкомпромисовості в мистецтві, як органічного й невіддільного складу національного життя, а не самому лише засобі всеприсутньої — нехай навіть зумовленої найкращими етичними намірами — буденної пропаганди: «Завданням українського національного мистецтва», — писала Олена Теліга в одній із своїх останніх статей (1941), — «є виведення всіх тих цінностей, які б скріплювали, а не розслабляли душу нації. Воно має відшукати всі ці великі почування, які намагає різними способами знищити наш ворог... І не солодка розчуленість над самим собою, а велика і мужня любов до своєї нації, до свого минулого, до свого народу і до всього великого і шляхетного...»

Такий є національний заповіт Олени Теліги, складений нею сливе напередодні її героїчної смерті, і якщо українському народові не бракує духовних сил, щоб обернутись, за словами самої поетки, «в націю гідну своїх великих героїв», він повинен викарбувати цей заповіт у своїй пам'яті.

«В історії не було й не могло бути подібних відношень між державами. В минулому, особливо за капіталізму, в самій основі відношень між державами були закладені стремління до територіальних заборів, стремління сильних держав поживитися коштом слабих країн. Лише в умовах СРСР можливе подібне справедливе вирішення всіх територіальних питань між союзними республіками, вирішення... базоване на повному взаєморозумінні, дружбі та братерському заступстві їх народів». Отже, зовсім ясно, останній блахман кримських міражів повинен в українців викликати переконання, що кремлівська Москва є інша, вже не така, як була продовж усієї своєї історії і якою є за час 36-річного володіння московсько-більшевицьких тиранів. Якщо українці повірять в цей кримський міраж, що Москва іншою стала, що Москва змінилася, можливо, що й вони змінять свою засадну поставу до неї, повірять їй як щирому приятелю і будуть у війні по її боці боронити себе та «подарований» їм Крим.

Другий наслідок, якого жде більшевицька Москва — це переставлення напрямку історичних процесів українського народу. Від Хмельницького по Переяславському договору зараз цей напрям устійнився на сторіччя: «Геть від Москви». У всіх естетичних після Переяславського відромства Москви український народ в особі всіх політичних, військових і культурних діячів шукав шляхів і союзників для оборони перед Московією.

На основній історичній девізі: спасення України в визволенні від історичного ворога Москви, — були будовані всі політичні концепції державного визволення України. Всі — від Великого Богдана до радявского бійця УПА.

Кримським «подарунком» Кремль бажає змінити напрям самої основи українського політично-державницького мислення. Звернути українську політичну думку на потребу оборони чорноморських берегів, як на справу першорядного значення, і відвернути її від Москви. Нова девіза для будови нових політичних концепцій, що їх Москва підсуває українцям кримським міражем буде така: Туреччина ворог України, плечі з півночі забезпечує Москва, яка своєю приязністю подарувала Крим. Ворог України не на півночі, а на півдні, як був за часів Косинського і Наливайка. Україна повинна остаточно скапітулювати перед Московією і взяти на себе обов'язок добровільного служіння імперіалістичним інтересам Москви, стати форпостом московських імперіалістичних зазіхань на південному фронті.

Так виглядає «ведмежа любов» й данайські подарунки московського «старшого брата».

Ст. Ленкавський

Аж тепер приходять протверезіння

БЕРЛІНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ І ОСТАННІ ПОДІЇ В СРСР ПЕРЕКОНОЮТЬ ЗАХІД, ЩО СМЕРТЬ СТАЛІНА НЕ ПРІНЕСЛА НИЧОГО ЛІПШОГО

Відомо з яким ентузіазмом велика частина політичного світу Заходу зустріла смерть Сталіна, вбачаючи в тому прихід зміни курсу внутрішньої й зовнішньої політики Кремля. Дехто навіть сподівався, що разом із смертю диктатора Сталіна зникне весь той гніт, під яким перебувають численні народи, і приїде економічний, а головне — національний розквіт.

Аж тепер, після року по відході одного диктатора і заміни його іншим — Маленковим — для колись найвіщих політиків Заходу приходять протверезіння. Цьому найбільшою мірою, мабуть, прислужилась Берлінська конференція чотирьох. Ще задовго до її закінчення англійська демократична преса писала, що Молотов виявився на конференції таким самісіньким, яким він був і за життя Сталіна, і що теперішнє володіння Маленкова нічим не зм'якшило дотеперішньої соціалістичної політики шантажу й провокації, нацьковування всіх народів світу проти демократії, свободи, за диктатуру, терор і панування Росії над іншими народами. Французька та американська демократична преса висловились, що з Молотовом справді важко до будь-якого договоритись.

Але поза Берлінською конференцією прийшли ще й інші чинники, які знову викривають колоніально-імперіалістичну політику Москви. Цими чинниками є останні великі розрухи в партійному та соціалістичному апараті в СРСР. Майже в усіх так званих союзних республіках Союзного Союзу відбулись нові «чистки» і переміщення керівних партійних кадрів та державно-урядових працівників. Дуже вимовним фактом у цьому відношенні є зняття з посади заступника голови Ради міністрів УРСР Стефаніка. В грузинській, казахстанській, білоруській та інших республіках так само відбулись більш або менші зміни, про які, зрештою, вже подавалось у нашій пресі.

Але характернішим у цьому є те, що навіть та західна демократична преса, яка дотепер або стримано, або й зовсім неприхильно навішлювала події в під'ярвних не-російських союзових республіках, зокрема в Україні — сьогодні дивиться на ті речі цілком інакше. Так, монхенська «Зюддойтше Цайтунг» від 25. 2. 1954 р., коментуючи останні внутрішні пересування в СРСР, пише:

«В той час, як Молотов під час Берлінської конференції еластично обороняв старі позиції московської закордонної політики, всередині Союзного Союзу прийшли заворушення. Московська й провінційна преса приносить нові відомості про чистки і пересування на важливих партійних і державних постах. Такі відомості менше приходять із корінної Росії, ніж, наприклад, з Ленін-

града, де останнім часом відбулась охоплююча широкі партійні кола чистка. Майже всі ці відомості приходять з України, з Білорусії, з трьох кавказьких республік і з п'ятьох середньо-азійських союзових республік, які говорять турецькою мовою... Дуже глибоко викренилась опозиція в не-російських частинах держави (СРСР — «ШП»), де завжди викриваються сліди «буржуазного націоналізму» протиросійського забарвлення. Українцями усе це втрачається, з приводу 300-ліття воз'єднання з Росією, що тільки союзовий уряд довод до злуки Східної Галичини, Закарпаття, Буковини і Басарабії з Великою Україною.

Газета «Зюддойтше Цайтунг» подає ще такі цікаві деталі: «Серед можновладців відкомандированих Московію до частини республік, з метою втримання їх у більшій дисциплінарному зв'язку з центральним, переважають військовики... Не менше, ніж 40 маршалів, генералів і адміралів виявились останнім часом «вибраними» до крайових партійних управлінь... з-поміж провідних людей поліції, які після падіння Берліна відійшли в тій (як видно з різномовних повідомлень), єдиний спадкоємць страчного, міністер внутрішніх справ Круглова, одержав мандат до далекого Туркменської союзової республіки».

Всі ці факти вказують на те, що Маленков обсаджує військовиками не саму лише владу в Кремлі, а і в усіх не-російських республіках. Немас жадного сумніву, що цим способом теперішній уряд Маленкова хоче забезпечити себе перед усіма можливими внутрішніми несподіванками. Методи таких пересувань в СРСР відомі вже з самих повідомлень як союзової, так і західної преси. Це — безоглядне, жорстоке усунення з шляху всякого, хто міг би бодей у потенції загрожувати спокоєві уряду Кремля та проведенню його політики. За такої системи знов падають тисячі й мільйони жертв.

Не можна сказати, щоб західній демократичній світ не розумів сучасного положення Союзного Союзу, а тим більше — положення тих народів, які перебувають у ньому у важкій неволі. Так само не можна сказати, щоб Відо, Даллес чи Іден не розуміли, чого хоче Молотов. Вони добре все розуміють. Але вони не хочуть переставитися з «холодного» на гарячий бій з Московією. Вони, очевидно, чекають, щоб цей бій розпочали ті народи, які перебувають у колоніальній залежності від Москви. І це може статися. Але який тоді рахунок складуть ті народи Заходу за його довголітнє по-турання московсько-більшевицькому розбросі!

П. Кірко

ТИЖДЕНЬ ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

* В Японії засуджено одного капітана союзового корабля — Філіпа Грекова на рік тюрем за порушення японських морських законів. Грекова було заарештовано в серпні минулого року на покладі союзового корабля, що мабуть хотів забрати з японського берега союзового шипуна.

* Москва призначила на пост Головнокомандуючого союзовим окупаційними військами в Австрії Генерала Вісового. Досі той пост, що був створений в минулому році внаслідок розподілу окупаційного уряду на політичний і військовий відділи, ще не був обсаджений.

* Конрад Аденауер, канцлер Західно-німецької Республіки, відвідав в минулому тижні західні сектори Берліну і висловив там промову, в якій зробив підсумки берлінської конференції чотирьох.

* Британське Міністерство Оборони опублікувало інформацію про силу союзової авіації. За цими даними, союзові авіації налічується тепер 20-25 крейсерів, понад 100 модерних винишувачів, понад 350 підводних човнів і понад 2,000 малих кораблів. Крім того, СРСР посідає 20 тис. військових літаків і 3 тис. одиниць морського летунства. Сухопутна армія мала б посідати 30 тис. танків і 25 тис. панцерів в резерві.

* В річницю комуністичного перевороту в Чехословаччині висловив промову теперішній президент ЧСР Антонін Запотоцький. В своїй промові він підкреслює, що ЧСР перебуває тепер в продовольчій кризі і старався приписати в цьому винуватцями «дискримінаційні» дії ворогів ЧСР.

* Варшавське радіо повідомило, що в останніх днях там змінило шефа генерального штабу. На місце ген. Кожица є призначений ген Борділовський. Ген. Борділовський був дотепер командантом саперних частин польської армії.

* Голландія, як перша держава — член Європейської Оборонної Спільноти, склала в Парижі документ ратифікації договору про ЕОС.

* Американський уряд опублікував листа президента Айзенгауера до прем'єра Індії Негру, в якому він повідомляє Індію про започаткування військової американської допомоги для Пакистану.

* Бонський парламент (Бундестаг) схвалив 26. лютого постанову про доповнення Західно-німецької Конституції, в якому зобов'язується німецькі громадяни відбудувати військову службу. Згідно конституції це повнення мусило бути прийняте 2/3 голосів, цебто 325 послів мусило заявити за проєктом. Під час голосування потрібна більшість виявилась за новою клязкувкою, а саме 334 послі. Проти було 144. Щоб нова ухвала була в силі, мусить ще також бути схвалена 2/3 голосів сенату (Бундесрату).

* Італія має наметити новий уряд, що його створить прем'єр Маріо Шельба (в попередньому числі «ШП» було помилково його названо президентом Італії). Новостворений уряд одержав в парламенті і сенаті потрібний вотум довіря і розпочав урядування.

* Югославія опублікувала проект бюджету оборони, що передбачає видатки на військові цілі у висоті 166 мільярдів динарів. З того на сухопутну армію 102,42 мільярдів, на воєнну флоту — 24,5 мільярдів і та летунство — 20,5 мільярдів.

* В столиці Венеції, Каракасі, розпочалась 1. березня ц. р. 10-та конференція Панамериканської Унії. На конференції бере участь 21 міністр закордонних справ з усіх американських держав. Ця Унія була створена за ініціатиивою США в 1889 році. Вона відіграла особливо поважну роль від початку 2-гої світової війни.

* В Брюсселі, столиці Бельгії, відбулась конференція європейських соціалістів, в якій взяли участь представники 14 країн. Конференція схвалила, між іншим, резолюцію, в якій висловлюється за підписання договору про Європейську Оборонну Спільноту. Проти цієї ухвали голосували німецькі соціалісти. Шведи, швайцарці і фіндляндці здержалися від голосування.

* Цим днем Українська Видавнича Спілка перебирає на себе представництво в Великій Британії газети «Шлях Перемоги», яку тепер видає Провід 34 ОУН, замість дотеперішнього «Українського Самостійника», і закликає всіх своїх прихильників підтримувати, передплачувати й поширювати її.

* Тому, що УВС з 20-го лютого 1954 року вже не є представником «Українського Самостійника», просямо всіх тих передплатників, що тепер, в останній час, прислали передплату на «УС», повідомити Українську Видавничу Спілку, що вона має зробити з Вашими грошима.

Передплату на газету «Шлях Перемоги» просямо слати на адресу Української Видавничої Спілки в Лондоні. Дирекція Української Видавничої Спілки в Лондоні

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ «Ш.П.»

- Австралія: Dr. B. Umrysz, — 3, Ross St., South Melbourne, Vic.
- Англія: Ukrainian Publishers Ltd., 237 Liverpool Road, London, N. 1.
- Аргентина: Sen. Witoszynskyj Borys, C. Valentin, Virasoro 10 004/III Buenos-Aires.
- Бразилія: P-e Metodjo Netchka, c. p. 24. Prudentopolis, Parana.
- Бельгія: pour le compte № 5557 27 de Kowal Omelan, 72. Blvd. Charlemagne, Bruxelles.
- Венецуелія: Iwan Jareminskyj, Avenida Zulkre № 248, Bomba № 14, — Caracas.
- Голландія: Kuschpeta Omelan, Postbus 534, Tilburg.
- Туніс: Kasprzyk Roman, Boite Postale 15, Ain Draham.
- Канада: W. Makar, 140, Bathurst St. Toronto, Ont., Canada.
- Франція: «L'UKRAINIEN», Hebdomadaire, 26, rue de Montholon, Paris 9.
- Швейцарія, Норвегія, Данія: Mr. Kurylo Harbar, Box 62, Huddinge, Sverige.

Шлях Перемоги

Українське Wochenzeitung «SCHLACH PEREMOHU» München 15, Lindwurmstraße 205/1 Germany (Bayern) Herausgeber: EUGENIUS REN München 23, Belgardstraße 152a Verantwortlicher Redakteur: Mgr. JAROSLAV BENZAL Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право скорочувати статті і правити мову. В справі незамовлених і несприйнятих рукописів Редакція не листується. Незамовлені статті не повертаються. Матеріали надіслати на адресу Редакції, а не окремих редакторів.

ВЕЛИКІ ЗАВОРУШЕННЯ...

(Закінчення з 1-ої стор.)

канским, Нагіб стає Президентом держави. Популярність його зростає за час урядування ще більше, чого навіть не сподівались самі керівники революції.

Наступ і відступ

Останні місяці позначились в Єгипті посиленою внутрішньою кризою в Револуційній раді. Як це виявилось 25 лютого 1954 року, серед членів Ради йшли цілий час дискусії над компетенціями членів Ради і її голови генерала Нагіба, останній вимагав дати йому такі права в Раді, як їх мають всі члени Ради вкупі. Стригнувши сильний опір в інших членів, Нагіб загрозив димісією, яку Рада 25 лютого 1954 року прийняла. Нагіб звільнено з усіх керівних постів і призначено на прем'єра держави — поповника Нассера.

Спочатку здавалось, що все пройде згідно з планами Ради і навіть в уряді пороблено лише незначні зміни: пересунуто дотеперішнього міністра транспорту Салема, на пост віцепрем'єра, що його досі займав Нассер; створено окреме міністерство для справ Президентського уряду, так як самого Президента покино не було. Сам Нагіб був взятий під домашній арешт, а в країні проголошений війнятковий стан.

Але члени Револуційної Ради у своїх розрахунках прорахувались. Вони не дооцінили популярності генерала Нагіба. Вже після перших повідомлень про його «димісію», в різних містах Єгипту почулились голосні протести. Згодом за Нагібом з'явилась 40 офіцерів, а після їх арешту командувани ними війська зарозпали чинним спротивом. Численні маси єгипетського народу прилучилися до протесту і Револуційна Рада була змушена вибрати одну з двох можливостей: громадська війна або повернення Нагіба на пост Президента. Вибрано другу можливість. В цьому допоміг сам Нагіб, звертаючись до Ради з листом, в якому запропонував створити в Єгипті парламентний демократичний устрій. 27 лютого ц. р. Рада вирішила покликати генерала Нагіба знову на пост президента, залишаючи прем'єром полковника Нассера.

Народ святкує поєднання

Нові комунікати Револуційної Ради єгиптяни сприйняли з великим ентузіазмом. Чисельні маси вийшли на вулиці і в довгих маніфестаційних колонах демонстрували свою радість з повороту до керівництва державою Нагіба. Під час однієї з демонстрацій в Каїро прийшло до сутинки з поліцією. Поліція, що сторожила британську амбасаду, відкрили вогонь на натовп, що зближася, гадаючи, що вони хочуть атакувати англіївців. Один поліцай був убитий, 14 осіб поранено. Нагіб і Нассер в неділю спільно їх відвідали в лікарні, а

після того Нагіб у своїм прилюднім виступі заявив між іншим: «Так може в революції завжди трапитись. Я прошу вас всіх стати твердо навколо керівників революції. Наша найголовніша ціль тепер є викинути ворога, що тримає він в своїх руках частину нашої батьківщини». Протягом цілого дня в неділю 28. 2. 54 р. Нагіб виступав прилюдно в найкращій настрої, вкупі з Нассером, щоб тим заманіфестувати єдність з Револуційною Радою. 1. березня він вихав, згідно з передбаченими планами, у відвідини до Судану.

Так почалась і в самому початку закінчилась мала, вже друга, єгипетська революція. Тяжко передбачати ще всі можливі наслідки цих подій. Вони не залишаться без відгомону. Але вони показали в повній величній ідейній і здоровій патріотизм єгипетського революційного руху та тим самим ще більше зцементували єгипетський революційний актив. Загальні інтереси взяли верх над дрібнішими розходженнями. Архі Сліпту в вільному світі зроби.

Безкровна революція в Сирії Рівночасно з подіями в Єгипті відбулись великі зміни в Сирії. В наслідок

дог загострення відносин між Президентом-диктатором Шішаклі і опозицією в половині лютого дійшло до численних арештів в Сирії. Людність і частина армії стала, подібно як і в Єгипті, по боці арештованих і 25 лютого, в той день, що і в Єгипті, незадоволені перейшли до наступу. Збунтовані війська зайняли радіостанцію в Алеппо і повели дальший наступ на столицю країни — Дамаск. 26 лютого Шішаклі уступив з свого посту президента і опустив літаком країну. Того ж дня зійшовся сирійський парламент, прийняв димісію Шішаклі і покликвав тимчасово на президента д-ра Мамулея Кузбари. В суботу 27. 2. прийшло до заворушень і в Дамаску. Прихильники повстанців обсадили парламент і поставили вимогу усунути проголошеного тимчасово Президента. Тому, що Кузбари не хотів підпорядкуватися тим вимогам, в місті дійшло до кривавих сутичок між поліцією та демонстрантами. Наприкінці дійшло до порозуміння між Генеральним штабом і повстанцями. Устійнено, що в Сирії буде відновлений парламентаризм і президентом покищо буде колишній президент Гашім ель Атасі. В Сирії наступив знову на якийсь час відносний спокій. Та це, мабуть, не надовго. В. Леник

ОГОЛОШЕННЯ

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Починаючи видавати нову газету «Шлях Перемоги», повідомляємо: 1. Читачів, симпатиків і прихильників нашого часопису, які бажають стати нашими передплатниками просямо вислати передплату на адресу Адміністрації «Ш.П.» 2. Закликаємо кольтпортерів і передплатників «Шляху Перемоги» піддержати наше Видавня серед українського громадянства. Приднуйте передплатників та жертуйте на Пресовий Фонд. 3. Передплатників і кольтпортерів з США просямо пересилати гроші міжнародним поштовою переказом «International Money Order» на адресу нашого Видавництва: «SCHLACH PEREMOHU» — E. Ren, MÜNCHEN 15, Lindwurmstraße 205/1 Передплатників Німеччини безпосередньо на адресу В-ва, а з інших країн на адреси наших представників, яких подаємо окремо. Адміністрація «Ш.П.»

НЕСПОДІВНА ДОПОМОГА ВІД НАШИХ ДРУЗІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «Ш.П.» На вістку про заснування нової газети «Шлях Перемоги» наші однодумці і прихильники перевели з

власної ініціатииво грошову збірку в Інгольштадті. Гаряче вітаємо Ваш щирий почин, що для нас є в першу чергу доказом твердої стійкості наших випробовуваних друзів. Нижче подаємо список жертводавців та складаємо їм щиро подяку.

Інгольштадт: Збірщики: Савків Ірада, Волянко Теодора, Жертовдавіч: по 1.-нм: Савків Олекса, Волянко Теодора, Піпан Теодор, Матвішин Василь, Хруль Омелян, Романец Михайло, Басара Петро, Тарабас Іван, Др. Бачинський Василь, Бачинська Бянка, Сорочка Осип.

По 0.80 НМ: Завадка Іван, Головинський Борис, Мацяк Мечислав, Бошняк Катерина, Ярмола Василь, Барчик Семен, Тукальський Осип, Гада Богдан, Буката Ірена, Лазарук Михайло. По 0.40 НМ: Полівчак Іван, По 0.20 НМ: Гойсан Стефан. Мюнхен: М. Філь — 5.- нм, С. Якимів — 10.- нм, І. М. Карпинець — 10.- нм, С. Новицький — 10.- нм, І. Шур — 10.- нм, О. Ферлевич — 10.- нм, С. І. Мак — 2.- нм, М. Пасичняк — 2.- нм, О. П. — 5.- нм, Д. Кулений — 2.- нм, О. Швакяк — 2.- нм, В. Демчук — 1.- нм, М. Завадський — 1.- нм, М. Гада — 5.- нм. Всім жертводавцям складаємо щиро подяку Видавництво «Ш.П.»

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «Ш. П.»

	Одно число передп.	Піврічна передп.	Річна передп.
Австралія	-1.-	1.5-	2.8-
Англія	2 ш.	52 ш.	96 ш.
Аргентина	-1.10	1.1-	2.-
Бразилія	1 п.з.	25 п.з.	48 п.з.
Бельгія	6.5 ф.	146 ф.	286 ф.
Венецуелія	3.00 крз.	74.00 крз.	144.00 крз.
Німеччина	0.40 М.	8.60 М.	16.80 М.
США і Канада	звич. 15 ц.	3.50 дол.	7.00 дол.
		30 ц.	7.50 дол.
Парагвай	0.50	13	24
Франція і Філіппіни	40 фф.	970 фф.	1920 фф.
Швейцарія	0.60 к.		